Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

היינט 8 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 150 | Łódź, Wtorek, 30 czerwca 1931 r. | נייַנטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דינסטאג ט״ו תמוז תרצ״א | № 150

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאַווער 21, טעל. 224-71

היינט — ערעפענונג פון ציון. קאָנגרעס

די שטימונג פון די דעלעגאַטען איז א געשפּאַנטע

וואָס וועט ד״ר ווייצמאַן זאָגען אין זיין עקספּאָזע?

לאָנדאָן, 29. (יט״א טעלעגראַפיש) אין „טיימס“ איז היינט אָפּגעדרוקט אַ קאָרעספּאָנדענץ פון באַזעל. דער קאָרעספּאָנדענט שרייבט אַז די ציוניסטישע באַוועגונג געפינט זיך אויף אַ קריי־וועג. די ציוניסטען האָבען פערלוירען דעם גלויבען אין ענגלאַנדס אויפריכטיגען ווילען צו פערווירקלי־כען איהרע הבטחות אין דער דאָזיגער ריכטונג וועלען אויך געפיהרט ווערען די דעבאַטען אויפ׳ן קאָנגרעס.

באַזעל, 29. (יט״א טעלעגראַפיש) די שטימונג ביי די דעלעגאַטען צום קאָנגרעס איז אַ געשפּאַנטע ס׳איז נאָך נישט בעוואוסט אויב צו דער ערעפענונגס זיצונג וועט קומען אַ דעלעגאַט פון דער ענגלישער רעגירונג צו בעגריסען.

דער איינהאַלט פון ווייצמאַנס עקספּאָזע, וועלכע פלעגט געוועהנליך פריהער אַלעמאָל בעקאַנט גע־מאַכט ווערען נאָך פאַר דער ערעפענונג זיצונג פון קאָנגרעס ווערט דאָס מאָל געהאַלטען בסוד, ווייל ס׳איז מעגליך אַז אין דער לעצטער מינוט זאָלען נאָך אין עקספּאָזע געמאַכט ווערען ענדערונגען אויף דער ערשטער זיצונג וועלען רעדען נחום סאָקאָ־לאָוו און לעא מאָצקין.

באַזעל, 29. (יט״א טעלעגראַפיש) אין דער מוסטער מעסע, וואו ס׳וועלען פאָרקומען די זיצונגען פון קאָנגרעס הערשט אַ לעבהאַפטע בעוועגונג פון מאָרגען אָן וועט שוין זיין טעטיג דער ספּעציעלער פּאָסט־ און טעלעגראַפען־אַמט. צווישען די דעלע־גאַטען ווערען פערשפּרייט פערשידענע בראָשורען און בעריכטען. די פערשידענע פראַקציעס און גרו־פּען האַלטען אָפּ בעראַטונגען און זיצונגען.

באַזעל, 29. (יט״א טעלעגראַפיש) דער פיהרער פון דער אַמעריקאַנער קאָנגרעס דעלעגאַציע עמאַנועל נוימאַן האָט ערקלערט אַז די דעלעגאַציע וועט מיטאַרבייטען מיט די רעוויזיאָניסטען, די דע־לעגאַציע האַלט אַז די לייטונג האָט נישט געהעריג אויסגעפיהרט איהרע אויפגאַבען בנוגע דער צו־קונפטיגער לייטונג האַלט די דעלעגאַציע אַז ס׳־דאַרף געשאַפען ווערען אַ קאָלעגיום, וואָס זאָל פער־טרעטען פּראָפ. ווייצמאַן.

באַזעל, 29. (יט״א טעלעגראַפיש) פון זיכערע קוועלען דערוויסט זיך דער פאָרשטעהער פון יט״א אַז אַלע קלאַגען וועגען דעם כאַראַקטער פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע זענען גרונדלאָז, ביז איצט איז נאָך נישטאָ קיין שום יסוד צו די פער־שידענע בעהויפּטונגען. ערשט אויפ׳ן קאָנגרעס וועט לען קלאָר ווערען די פערשידענע מעגליכקייטען פון דעם לייטונגס־צוזאַמענשטעל.

מלחמה צווישען יאַפּאַן און די סאָוויעטען

צוליב די רוסישע ווירטשאַפטליכע דערגרייכונגען אין כינא

מאָסקווע, 29 (ספּ. טעל.) צווישען די סאָוויעטישע בירגער אין ווייטען מזרח האָבען זיך לעצטענס פערשפּרייט אַלאַרמירענדע ידיעות וועגען אַן׳אונפערמיידליכע מלחמה צווישען יאַפּאַן און סאָוויעט־רוסלאַנד.

די סיבה זאָל זיין די, וואָס יאַפּאַן קאָן זיך נישט רוהיג צוקוקען צו די ווירטשאַפטליכע דער־גרייכונגען פון די סאָוויעטען אין כינע.

מאַנדזשוריען ווערט כסדר בעהערשט דורך די סאָוויעטען, וועלכע שיקען דאָרט־אַרום סחורות קיין כינע, וואו ביז נישט לאַנג צוריק איז די איינציגע צושטעלערין פון סחורות געווען יאַפּאַן.

אין פאַל פון א מלחמה צווישען די סאָוויע־טען מיט וועלכער עס איז אייראָפּעאישער מלוכה, וואָלט יאַפּאַן תיכף אָנגעהויבען א קריגס־טעטיגקייט.

גאַסטראָלען פון דער
ווילנער טרופּע
XVI יאָר — XVI יאָר
15־יעריקער יובל־טורנע אָנפ. מ. מזאה.
לאָדזשער שטאָט־טעאַטער
רעפּערטואַר פון דינסטאַג, דעם 30־טן יוני 1931 ביז דאָנערשטאָג, ד. 2־טן יולי ה. י.
דינסטאָג, 30. 9 אָוונט — „שיילאָק“ פון וויליאַם שעקספּיר — מיט א. סאַמבערג אַלס „שיילאָק“
מיטוואָך ד. 1. 9 אָוונט — „ברויט־מיהל“ פון דור בערגעלסאָן — אין די הויפּטראָלען: מרים אָרלעסקאַ, י. חמעליץ, שמואל לאַנדאַו, שמחה נאָטאָן
דאָנערשטאָג 9 אָוונט — „שוואַרצע געטאָ“ פון יודזשין אָ׳ניעל
נאָענסטע פּרעמיערע: „דער קאָרגער“ מיט א. סאַמבערג אַלס „האַרפּאַגאָן“.
אין פּראָבען: „200,000“ רעזשי: י. רויטבוים, דעקאָר: אַנדזשיי פּראָנאַשקאָ

א האַרציגען מזל־טוב
אונזער געעהרטען שעף
ה׳ א. מ. פיינטוך און פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבער טאָכטער
פרל. לאָלאָ
מיט ה׳ לעאָן פיינטוך
און דעם יונגען פּאָר ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט.
סאַלאַמאָן פּאַזשענטשעווסקי
דור זילבערגלייט

Z intencji zaślubin naszego szefa
p. LEONA FAJNTUCHA
z panną
LOLĄ FAJNTUCHÓWNĄ
życzymy wiele szczęścia na nowej drodze życia.
Personel
Zakładu Fryzjerskiego
Limanowskiego 42.

Z intencji zaręczyn
p. MAKSA KAMIŃSKIEGO
z panną
DORĄ KRAJCERÓWNĄ
składa serdeczne życzenia
Lew Spirylus.
3676

צו דער עפענטליכקייט!
דערמיט מאַכען מיר עפענטליך בעקאַנט, אַז אַזוי ווי אונזער לאָקאַטאָר שמחה נייפעלד איז אונז שולדיג פאַר 10 יאָהר דירה־געלד וואָס אַזאַ פאַל איז נאָך נישט דערהערט געוואָרען. און א חוץ דעם האָבען מיר געוואָלט לויט׳ן פסק־דין פון הרב ר׳ לייביש ראָזענבערג, פּאָמאָר־סקאַ 4, איהם גוטוויליג צוצאָהלען א סומע פון 1200 זל׳ אז ער זאָל זיך ארויסציהען, האָט ער אָבער געבראָכען דעם פסק־דין און וויל זיך נישט אַרויסציהען.
דעריבער זענען מיר געצוואונגען עפענטליך צו געבען דעם לאָקאַטאָר שמחה נייפעלד דעם ענטגילטיגען טערמין ביז היינט, דינסטאַג דעם 30־טען יוני ד. י. 6 א זייגער אָוועגד זיך ארויסצוציהען אין גענענפאַל וועלען מיר זיין געצוואונגען אויסצונוצען די עקסמיסיע־רעכט אָהן שום פּערגיטיגונג.
בעמערקונג: מיר שטרייכען נאָכאַמאָל אונטער, אז מיר זענען ווייטער גרייט נור היינט ביז דער קאָמאָרניק קומט, איהם די צוגעזאָגטע סומע פון 1200 זל. ארויסצוצאָהלען. שפּעטער וועלען מיר קיין שום פער גיטיגונג נישט געבען און ער אליין וועט טראָגען די פולע אחריות.
מיט אכטונג
געבר. פּראַווזאָר
פּולנאַצנאַ 18.
3674

בעקאַנטמאַכונג.
די פערוואַלטונג פון הילפס־פערא״ן „משמרת החולים“
מאַכט בעקאַנט, אַז היינט, דינסטאַג, דעם 30/6 ה. י. 6 נאָכמיטאָג קומט פאָר אין פעראיינס־לאָקאַל, לימאַנאָווסקיעגאָ 6
אַן׳אויסערגעוו. פערזאַמלונג
מיט פאָלגענדער טאָג־אָרדנונג:
1) ענדערן די אַרטיקלען 8, 10, 15 און 24 פון פעראיינס סטאַטוט.
2) פרייע פאָרשלאָגען.
3491
בעמערקונג: מיר בעטען די מיטגלידער צו רעגולירען דעם ביישטאָג, כדי נישט צו פערלירען דאָס שטים־רעכט. די פערוואַלטונג.

דער לאַנגיעהריגער בעוואוסטער
גלאַט־כשר׳ער רעסטאָראַן
פ׳ י׳ ז׳ צ. ראָזענבלום פּיעטריקאָווער 38
— טעלעפאָן 111-02 —
גיט אַרויס טעגליך געשמאַקהאַפטע פליישיגע
מיטאָגען צו 2.50 זל.
אַכטונג: אויפ׳ן פערלאַנג פון דער ג׳ רעליגיעזער קונדשאַפט גיבען מיר אַרויס שטרענג־כשר׳ע מילכיגע (יאַרסקע) מיטאָגען ווי אויך פריהשטיקען און אָווענדברויטען צו ביליגע פּרייזען.
אויפ׳ן פערלאַנג שיקען מיר מיטאָגען אַהיים. מיר נעמען אויך אָן פּערש. בעשטעלונגען אויף בעלער, חתונות אויפ׳ן אָרט און נאָך הויז.
בעמערקונג: די פּרייזען פון אונזערע האָטעל־צימערן זענען בעדייטענד ערמעסיגט געוואָרען.
מיט אַכטונג צ. ראָזענבלום
פּיעטריקאָווער 38.
3606

אָטוואָצק
פּענסיאָנאַט אלטוסקי
יאַבלאָנסקי 3, טעל. 15
פולע בעקעסטיגונג 9 זל. טעגליך.

מאָשין־מצות
ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע ווי אויך מצה־מעהל. אייער־פערפעל און סוכאַרקעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם
מיר עמפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט־בע־קאַנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער איבעראַל בעוואוסטער צוקערביע
נ. ווינבערג
38 פּיעטריקאָווער 38
:—: טעלעפאָן 143-82. :—:
אכטונג! עס ווערען אויך אַרויסגעגעבען פריהשטיקען, אָווענד־ברויטען ווי אויך יאַרסקע מיטאָגען

נאָך לאַנגע שווערע ליידען איז מאָנטאָג, דעם 29. יוני, י״ד תמוז געשטאָרבען און דעמזעלבען טאָג צו קבורה געקומען מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער ליבער פאָטער, שוואָגער, איידעם

נ״ע שלמה לייב ראָקס
ב״ר מענדל ז״ל

אין עלטער פון 52 יאָהר, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

זיצונג פון ווארשאווער קהלה=ראט

געוועהלט א פערוואלטונג מיט אגודה'שער מעהרהייט

וואַרשאַ, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) היינט אין אָוועגד איז פאָרגעקומען די זיצונג פון קהלה־ראט, וועלכע האָט געדאַרפט וועהלען אַ פערוואַלטונג.

צו דער זיצונג זענען געקומען אַלע ראטמענער אַ חוץ איינער בידערמאַן (אַנ׳אַלעקסאַנדערער חסיד) וועלכער האָט זיך געהאַט פעדבונדען מיט די ציוניסטען, אויף זיין אָרט איז געקומען אַ געוויסער אייזענבערג, דער צווייטער קאַנדידאַט אויף דער ליסטע פון בידערמאַנען, אויף דער אָנפראגע פון ד״ר שיפער וואָס ס׳טוט דאָ אייזענבערג, האָט דער פאָרזיצער פרנס טראקענהיים ערקלערט, אַז אין דער צווישען־צייט איז בידערמאַנען ערקלערט געוואָרען „אַנ׳אופאַדלאָשטש״ און דעריבער טאָר ער נישט זיין קיין פרנס, אַזוי אַז אויף זיין אָרט איז אַריינגעגאַנגען אייזענבערג.

ד״ר שיפער דערצעהלט דאַן, אַז בידערמאַנען האָט ספּעציעל געמאַכט „אַנ׳אופאַדלאָשטש״ דער פרנס גוטגעלד צוליב דעם, ווייל די „אַגודה״ האָט איהם צוגעזאָגט, אַז זי וועט איהם מאַכען פאַר קהלה־פרעזעס, איצט ווען די אגודה האָט די הבטחה בנוגע גוטגעלד נישט דערהאַלטען האָט ער דעם „אופאַדלאָשטש״ צוריקגעצויגען. אַזוי אַז בידערמאַן קען שוין צוריק זיין פרנס, דער פאָרזיצער גיט אָבער דערויף נישט קיין ענטפער און מען טרעט צו צו די וואַהלען, ווען דער דערמאָהנטער אייזענבערג געהט צו אָפּגעבען זיין שטים ענטשטעהט אַ שטאַרקער טומעל, וועלכער פערוואַנדעלט זיך אין אַ געשלעג צווישען די ראַטמענער, ס׳זענען געפלויגען טינטערס, בענקלעך און מ׳האָט זיך געשמאַק געקלאַפּט. ערשט נאָך אַ שעה צייט טרעט מען צו צו די וואַהלען, וועלכע האָבען געגעבען פאָלגענדע רעזולטאַטען: „אַגודה״ מיט איהר פעראייניגטע 8 פרנסים: מאַזור, קאַמינער, לערנער, רונדא, מאָרגענשטערן, פיזשיץ, פינקעלשטיין (פאָלקיסט) און סט. ראָזענבערג.

ציוניסטען 4 פרנסים: פעלדשטיין, עלענבערג, ד״ר דראַליטש און הימעלפאַרב.

מזרחי — 2; פאַרבשטיין און שטשאַראַנסקי, אַ חוץ דעם איז נאָך געוועהלט געוואָרען יצחק שטיקגאָלד.

ענדעקעס ווילען אפרייסען פויזען און פאמערן פון פוילען

אזוי שרייבט די „גאזעטא פאָלסקא״

וואַרשאַ, 29 (טעלעפאָניש). די צייטונג „גאַזעטאַ פאָלסקא״ איז נעכטען ערשינען מיט אַן אַלאַרמירענדע ידיעה, אַז די ענדעקעס גרייטען צו „אַנ׳אויפשטאַנד״ געגען דער רעגירונג, און ווילען אָפּרייסען פויזנער געגענט און פאָמערן פון פוילען און ערקלערען עס אַלס אַנ׳אויטאָנאָם פערוואַלטונגס לאַנד. דער טאָג פון אויפשטאַנד זאָל זיין בעשטימט אויף היינטיגען שבת, דעם 4. יולי.

פון די ענדעקישע קרייזען לייקענט מען אָפּ די דאָזיגע קלאַנגען. זיי זאָגען, אַז דאָס איז אַ בלבול.

ווידער א נקמה-מארד אין ווארשא

דערשטאָכען אויף טויט א יודען פאר שטרייק-ברעכעריי

וואַרשאַ, 29 (טעלעפאָניש) אויף פּראַנישישקאַנער גאַס איז היינט דערשטאָכען געוואָרען מיט מעסערס אויף טויט דער 40־יעהריגער הערש קעניגסוואַלד. דער מאָרד איז פאָרגעקומען צוליב דעם וואָס בעת׳ן שטרייק אין דער פאַבריק פון וואַליזקעס ביי אַ געוויסען בורשטיין אויף גאַוואַליפּקי גאַס האָט קעניגסוואַלד שטילערהייט אהיימגענומען צו זיך אַרבייט.

פוילען און טשעכיע פאר׳ן הובער-פלאן

אפיציעלע מעלדונג פון דער אמעריקאנישער רעגירונג

ניו־יאָרק, 29 (ספּ. טעל.) די וואַשינגטאָנער רעגירונג מאַכט אָפיציעל בעקאַנט, אַז אויך פוילען און טשעכיען האָבען אָנגענומען דעם הובער־פלאַן. אַזוי ווי די ביידע מלוכות זענען ענג געבונדען מיט פראַנקרייך, ווערט דעם דאָזיגען פאַקט צוגעגעבען אַ גרויסע בעדייטונג, און אין די אַמעריקאַנער פאָליטישע קרייזען האָפט מען, אַז אויך פראַנקרייך וועט נישט מאַכען קיין שטערונגען אויף אויסצופיהרען דעם מאָראַטאָריום־פּלאַן.

די רעפּובליקאַנישע דעפּוטאַטען פון פּאַרלאַמענט רוקען אַרויס דעם געדאַנק צונויפצורופען אַ אינטערנאַציאָנאַלע ווירטשאַפטליכע קאָנפערענץ, כדי צו בעטראַכטע, ווי אַזוי אויסצוּנוצען די לאַנגע דורכ׳ן געשאַפענעם מאָראַטאָריום, ווי אויך ווי אַזוי צו בעקעמפען דעם סאָוויעטישען דומפּינג.

באיקאט=אגיטאציע אין סאלאניקי

ס׳ווערט ארגאניזירט א יודישע זעלבסטשוץ

סאַלאָניקי, 29 (יטא טעלעגראַפיש) די שטימונג אין שטאָט איז ווייטער אַ געשפּאַנטע. אַ טייל פון דער פּרעסע רימט די כוליגאַנעס אַלס נאַציאָנאַלע העלדען און בעשולדיגט דעם „מכבי״ אַז זיינע יודישע מיטגלידער סימפּאַטיזירען מיט בולגאַריען.

ס׳ווערט ווייטער געפיהרט אַ באָיקאָט־פּראָפּאַגאַנדע. ס׳איז אָרגאַניזירט יודישע זעלבסט־שוץ; די לאָקאַלע מאַכט פערהאַלט זיך פּאַסיוו. די פּאָליציי אינטערווענירט אָבער געוועהנליך צו שפּעט.

ספארט=בעוועגונג

פוסבאל

ווילסא — הכח 0:5 (0:2)

ווילסאַ איז אַרויסגעטרעטען אין איהר בעסטען צוזאַמענשטעל, מיט באַלצער, רעימאַן, קישעלינסקי און אַנגריך, ברידער קאַטלאַרשיק אין דער הילפס ליניע, פּיכאַווסקי אין דער פערטיידיגונג און אַלע איבריגע שפּילער פון דער עקסטרא־קלאַס. אין „הכח״ דאַגעגען האָט געפעהלט סעגאַל, שיוועק און קרייצער און דאָך אין די ערשטע 25 מינוט האָט זיך געקענט דוכטען, אַז „הכח״ וועט אין דער צייט האָבען אַ רעזערוו פון 2 טויערען. כדי דער שווערער רעזולטאַט זאָל נישט זיין קיין צו גרויסער. וואָס שייך דעם פערשפּילען מיט „ווילסאַ״ זענען אַלע אין דעם ד׳כער געוועזען. אין די דאָזיגע 25 מינוט פון בפירושדיגער איבערמאַכט פון „הכח״ האָט זיסמאַן אויפ׳ן רעכטען פערבינדער צו נישט געמאַכט עטליכע גוטמויערטע פּאָזיציעס. נאָך די דאָזיגע 25 מינוט איז „ווילסאַ״ געקומען צו זיך און אָנגעהויבען צו ווייזען איהר מייסטער־שפּיל. אין דער ערשטער העלפט איז געלונגען „ווילסאַ״ צו שיסען 2 גאָלען דורך באַלצערן און רעימאַן. די צווייטע העלפט געהער איינגאַנצען צו „ווילסאַ״ און „הכח״ קען נישט מעהר זיך ווירקזאַם אַקעגענשטעלען.

דער שידס־ריכטער קאָבּוינסקי האָט דערנידריגט דעם ניוואָ פון שפּילען.

מייסטערשאפט פון קלאס „בע״

מכבי — ס. ס. ק. מ. 1:2

„מכבי״ קאָנסאָלידירט זיך אַלץ מעהר און ווערט זיכער אין דער נאָהענטסטער צוקונפט זיך קענען אַקעגענשטעלען די בעסטע מאַנשאַפטען. מכבי איז געווען דער שטאַרקער כאַראַקטער מאַנשאַפט אַרויס געשטעלט מיט עטליכע רעזערוו שפּילער אָהן פּאַמעהאַנצענבלום, חומעץ און אַנדערע. דאָך האָט דאָס אַמביציעזע שפּילען געבראַכט צו אַ נצחון פון דער „מכבי״־מאַנשאַפט.

מייסטערשאפט פון „צע״-קלאס

ל.פ.ס.ק.ס. — שטערן 1:2

הוראַגאַן — יוטזשענקאַ 1:3

בחנם ברויט פאר אלע ארימע

אזא פראיעקט אין פערהאַז אין פעלקער=ליגע

גענף, 29 (ספּ. טעל.) אין די אַרבייטער־קרייזען, וואָס שטעהען נאָהענט צום פעלקער־בונד איז ערוועקט געוואָרען דער פאָרשלאַג צו ווענדען זיך צום פעלקער־בונד, אַז מען זאָל דורכפיהרען אַז אין אַלע לענדער זאָלען די רעגירונגען זיין פערפּליכטעט צו געבען דער אָרימער בעפעלקערונג אומזיסט ברויט, אָהן געלד. מען ווייזט אָן, אַז ביי אַזאַ אַרבייטסלאָזיגקייט און קריזיס וואָס הערשט איצט אין דער וועלט, קאָן מען נישט לאָזען אויף הפקר די אָרימע און אַרבייטסלאָזע. עס ווערט אויך פאָרגעשלאָגען, אַז צו דעם ציעל זאָל געמאַכט ווערען יעדער רעגירונג אַ הלואה דורך דעם פעלקער־בונד, כדי איינצוקויפען ביי זיך אין לאַנד אַ געוויסע צאָהל תבואה אויף צו קויפען ברויט.

ווי בעוואוסט איז אַזאַ פּראָיעקט ענטשטאַנען אויך אין דייטשלאַנד מיט אַ קורצער צייט צוריק

צווייטע רשמה פון די זוכי=בגורל

פון אונזער גרויסע פריהלינגס=פרעמיען=קאנקורס

א 3 לאמפיגער ראדיא-אפאראט

51) ג. יאַקובאָוויטש, לימאַנאָווסקעגאָ 48.

5 ראדיא-דעטעקטארען

52) רחל פּיעטרקאָווסקא, טאַרגאָווא 39.
53) ל. נאַגעל, פּאָמאָרסקא 53.
54) בוכהאַנדלונג „טשיטיי״, נאַרוטאָוויטש 2.
55) מיכאַל וואַזשאַנסקי, גדאַנסקא 168
56) פ. ראַווסקי, קילינסקיעגאָ 143

ELEKTROS RADJO Śródmiejska 5

2 פאטאגראפישע אפאראטען

57) א. הענעכאָוויטש, צעגעלניאַנאַ 57.
58) י. ווייגבערג, וואָלטשאַנסקא 62.

Morgenstern Piotrk. 40

2 דאמען-שירמס

59) אַנדזשיאַ ביין, ספּאַצעראָווא 4
60) לאה ווייכסעלפיש, אַלעקסאַנדריסקא 8

4 דאמען-טארעבקעס

61) י. קאַנטעראָוויטש, לאַגעווניצקא 8.
62) ט. בענעט צעגעלניאַנאַ 9.
63) א. וואַרשאַווסקא, שרודמיעסקא 72
64) ט. יאַקובאָוויטש, פּיעטרקאָווער 38.

3 פוסבאלען

65) א. נוימאַן, פּיעטרקאָווער 120.
66) דערעש, קילינסקי 49.
67) ע. קירלערק, 11 ליסטאָפּאַדא 20.

5 שפאציר-שטעקענס

68) בעריש אבע, דאָלנע 12.
69) אברהם קאַלינסקי מאַרישינער 23
70) יהודה גראָס, זשוראַוויא 9.
71) ראָזענקראַנץ, פּאָמאָרסקאָ 7.
72) אברהם ווינדמאַן, דרעווגאָווסקא 26.

5 פלאשען בלומען-וואסער

73) מענדעל מאַלץ, סאָלנאָ 5.
74) אלי פעלדמאַן, ציגעל־גאַס 38.
75) ש. פלודווינסקי, לימאַנאָווסקי 5.
76) י. לאָקשינסקי, פּאַדזשעטשנאָ 6.
77) ע. קאָפּעלמאַנובנא, גדאַנסקא 4.

5 פר. צו 2 שטי טואלעט-זייף

78) מענדעל קעניגסבערג, פּאָמאָרסקא 87.
79) ר. קשיאָנזשעראָבנאָ, נאָווא־טאַרגאָווא 14.
80) זיסמאַן גאָלדמאַן, פּעפער־גאַס 18.
81) י. טוגענדמאַן, פראַנציסקאַנער 61.
82) דאַנציגער, פּיעטריקאָווער 62.

5 שאכטעל פודער

83) ד. וואַגאָווסקאָ, פּיראַמאָוויטש 3.
84) מ. וואָלאַך, ריבנא 9.
85) י. שטאָטלענדער, מלינאַרסקא 13.
86) פּרל. סומריי, פּיעטריקאָווער 253.
87) לאלא הערצבערג, זשוראָוויא 6.

5 פר. צו 1/4 טוץ פאסט-פאטאגראפיעס

88) טויבא ראַדזאַנקאָווסקא, פּיעטריקאָווער 118.
89) יאַדזשאַ פּיימאַן פּאָמאַרסקא 126.
90) א. סוכעצקי, בערעק־יאָסעלעוויטש 21.
91) אָפּאַטאָווסקי, וואָסכאָדניא 4.
92) מינץ, פּאָמאָרסקאָ 40.

„POLONIA" 11

3 עלעקטרישע טאשען-לעמפלעך

93) ה. בלומשטיין, זשעראָמסקאָ 16.
94) דוד פּאָנטש, ראָקאָטשינער 37.
95) לייב קופּפערבלום, טאָקאַזשעווסקי 46.

5 בילעטען אין קינא

96) מאַניא פּאָלאַנסקאָ, נאָוואָמיעסקאָ 24.
97) מאַניעק בערענשטיין, בערעק־יאָסעלעוויטש 9.
98) לאַסמאַן, נאָוואָמיעסקאָ 30.
99) הערש לייב, גאָפּלאַנסקא 16.
100) מערענבאַך, זאַכאָדניא 30.

די אַלע זוכי בגורל ווערען געבעטען צו קומען אין אונזער אַדמיניסטראַציע אָבצונעמען די געווינסטען דינסטאָג דעם 7 יולי ד.י. פון 3-7 נאָכמיטאָג

לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט״ שטייט אויף דער וואך! עס גרייט זיך א נייע איבעראשונג פאר אייך!

לאדז, 30 יוני 1931

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 30 יוני 1931

רייף מאכען

דארף מען דעם געדאנק וועגען אל־וועלטליכען יודישען קאנגרעס

דער בעקאנטער פובליציסט און עסקן אברהם גאלדבערג, מאכט אלס פערטרעטער פון אמעריקא־ניש־יודישען קאנגרעס שטארקע פראפאגאנדע פאר א וועלטליכען יודישען קאנגרעס. דאס אינטערעסאנט צוזאמענטרעפען פון די צוויי עובדות קאן זיכער דיך געבען די בעסטע כאראקטעריסטיק פאר דער אויסערליכער און אינערליכער לאגע פון יודישען פאלק.

ראשית, אלזא, די אויסערליכע לאגע פון אונזער פאלק, וועלכע האט אוודאי אין ערשטער ליניע ארויסגערופען דעם געדאנק און די נויטווענדיגקייט פון איינבערופען א כלל־וועלטליכען־קאנגרעס. מיר וועלען זיכער נישט זאגען קיין בייעס, ווען מיר וועלען בעהויפטען, אז די לאגע פון דעם יודישען פאלק כמעט אין דער גאנצער וועלט איז שרעקליך און ווערט מיט יעדע טאג ערגער. די נאציאנאליסטישע און שאוויניסטישע בעוועגונגען, וועלכע פערשטארקען זיך מיט יעדען טאג אלס פאלגע פון דער גרויסער וועלט־מלחמה און פון דער ווירטשאפטליכער ירידה כמעט אויף דער גאנצער וועלט, ריכטען זיך צו אלערערשט געגען יודען, וועלכע מען מאכט אלס שעיר לעזאזל פאר די אלע געשעהענישען און קאטאקליזמען, וואס עס מאכען דורך כמעט אלע פעלקער פון איראפא און אין דער לעצטער צייט אויך פון אמעריקא. די שנאה געגען יודען, די אונמענשליכע העצע געגען אונזער פאלק, די באבארישע אנגריפען אויף אונזער כבוד, אונזער בעל־הבתישקייט און מאנכעסמאל אויך אויף אונזער לעבען פערברייטערט זיך ווי א שרעקליכע אנשטעקענדיגע קראנקהייט פון שטאט צו שטאט, פון לאנד צו לאנד, פון איין מלוכה צו דער אנדערער, צי זענען דאס היטלעראיצעס אין דייטשלאנד, צי זענען דאס האקענקרייצלער אין וויען, צי אזוי־גערופענע „דעמאקראטען" אין מעקסיקא, צי פשוט כוליגאנעס אין אנדערע לענדער. איבעראל פערפאלגט מען גרויזאם דעם יוד, מען וויל איהם עוקר מין השורש זיין, מען וויל איהם אוועקנעהמען זיין שווער פערהארעוועט פערמעגען, מען פערלעצט זיין מענשליך געפיהל און זיין מענשליכען כבוד.

דאס ערגסטע דערביי איז אבער, אז מען זעהט נישט פון דער שווער אנגעווהאטאגטער פראגע כמעט קיין שום אויסוועג. דער וועג קיין ארץ־ישראל געפינט ליידער נישט דאס פולע פערשטענדניש פון אלע קרייזען פון דעם יודישען פאלק און האט נאך א חוץ דעם צו קעמפען מיט שווערע אויסערליכע מניעות.

עס איז דערפאר נישט קיין וואונדער, אז עהרליכע, שטארק איבערגעגעבענע יודישע עסקנים, זוכען נאך מיטלען און ווילען אונטערנעהמען פרובען, כדי דער שרעקליכער לאגע אפצוהעלפען, און אזוי איז ענטשטאנען דער געדאנק פון דעם צונויפרופען דעם אלוועלטליכען קאנגרעס. לאזען זיך, זאגט מען, צונויפקומען די פערטרעטערס פון יודישען פאלק פון דער גאנצער וועלט און זאלען זיי אנשטרענגען זייערע מוחות און זאלען זיי אויסקלערען, וואס מען זאל טון כדי ארויסצורייסען דאס יודישע פאלק פון דעם שרעקליכען מצב און עס איז אפראטעווען פון דעם זיכערען אונטערגאנג.

דאכט זיך, אלזא, א ריכטיגער און גליקליכער געדאנק. אבער אנדערש מוזען מיר דעריבער קלערען, ווען מיר קוקען זיך צו צו דעם בילד אין די קהלות. צובראקעלט און צושפליטערט איז דאס יודישע פאלק אין קליינע גרופען און גרופקעלעך, וועלכע זענען פון זיך ווייט כרחוק מזרח ממערב, וועלכע קאנען בשום אופן נישט געפונען קיין געמיינזאמען געדאנק, וועלכע בעקעמפען זיך אפט ערגער ווי די גרעסטע שונאים און וועלכע רעפרעזענטירען זעהר אפט איבערהויפט נישט קיין כלל־געדאנק, נאר קליינע פערזענליכע נידריגע אמביציעס.

ווי אזוי איז אלזא מעגליך די אלע גרופען און שאטירונגען, וועלכע וואלגערען זיך ארום אין דער יודישער גאס צונויפצוברענגען פאר איין צוועק און פאר איין אידעע? ווי אזוי קאן מען ברענגען דערצו, אז מען זאל צוליב דעם אינטערעס פון גאנצען פאלק, פערגעסען אין די קליינליכע לאקאלע גרופען אינטערעסען? עס איז נאך אונזער דעה א שווערע, אפשר אונמעגליכע אויפגאבע.

און דערפאר מיינען מיר, אז דער עהרליכער און אידעאלער געדאנק, וועלכער האט ארויסגערופען די איניציאטיווע, וועגען צוזאמענרופען א וועלט־קאנגרעס, פערדינט די העכסטע בעלויבונג. אבער מיר האבען מורא, אז ער איז נישט אקטועל און עס איז זעהר שווער איהם דורכצופיהרען ככל משפטו וחקתו.

לויט אונזער מיינונג מוז צו ערשט דורכגעפיהרט ווערען א שטארקע אינטענסיווע און ביז אין די טיפגעהענדע ערציהערישע ארבייט און די ברייטע מאסען פון דעם יודישען פאלק. מען מוז ווייסע שיכטען פון אונזער פאלק עפענען די אויגען אויף די ווירקליכע כוונות פון די אויפגעווארפענע אפיטרופסים. מען מוז דער יודישע מאסע ברענגען צום בעוואוסטזיין די גרויסע סכנה, וואס עס מוז זיין דער פועל־יוצא פון דעם צוברעקלען און צושטיקלען, און פון די איבעריגע סכסוכים, וועלכע הערשען אין דער יודישער גאס. מען מוז דערצו ברענגען, אז דאס יודישע פאלק זאל קאנען אונטערשיידען צווישען אמת'ע און פאלשע נביאים, צווישען ווירקליכע פאלקס־פערטרעטער, וועלכע מיינען נאר די טובה פון כלל און אזעלכע וועלכע שטרעבען נאר צו זייער אייגען פערזענליך געשעפט. ערשט דעמאלט וועט מעגליך זיין דאס יודישע פאלק צו קאנסאלידירען און צו פעראייניגען צו געמיינזאמער ארבייט פאר געמיינזאמע צילען.

ד"ר דוד שרייבער.

דאס יודישע לעבען אין זשענעווע

(פון אונזער קארעספאנדענט)

זשענעווע פערמאגט 2000 יודען, וואס ס'מאכט אויס קנאפע 15 פראצענט פון דער אלגעמיינער בעפעלקערונג.

ווי אין גאנץ מערב־איראפע קען מען די יודישע בעפעלקערונג אויך דא איינטיילען אין צוויי טיילען. די אלט־געזעסענע, די שפאנישע אדער דייטשע יודען און די אריינגעוואנדערטע פון מזרח־איראפע.

די ערשטע זענען כמעט אינגאנצען אסימילירט, מ'האלט זיך פון דת־משה און אביסעל ציוניסטיש. זיי שטעלען פאר מיט זיך, די מעהר רייכערע איינוואוינער פון זשענעווע.

די מזרח־איראפעאישע יודען זענען די מעהרהייט אריינגעוואנדערטע פון רוסלאנד, פוילען, אין די ערשטע יאהרען פון 20־טען יאהרהונדערט. מ'טרעפט אויך אלטע רעוואלוציאנערען, וואס זענען געקומען קיין זשענעווע אין די צייטען פון 1905; אלטע פארטיי־מענשען, בונדיסטען, פועלי־ציוניסטען, אנארכיסטען, אלע זענען זיי שטאלץ מיט זייער אלטער אפשטאמונג. די מעהרהייט פון זיי פערנעהמען זיך מיט פערשידענע פאכען, און מ'האלט אונטער די יודישע בראנזשעס, ווי שניידעריי, זייגער־מאכעריי. מ'טרעפט אויך איניגע קרעמער. ביי זיי איז נאך קענטיג יודישער קולטורעלער לעבען, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס מ'געפינט זיך שוין א עטליכע צעהנדליג יאהר אין דער שווייץ. ס'עקזיסטירט דא אויך א יודישע קולטור־געזעלשאפט וואו ס'קומען אפט פאר רעפעראטען, און וואו מ'קען אויך געפינען פערשידענע יודישע צייטונגען. הגם ס'איז קענטיג דא אין דער ארבייט א שטיקעל אפאטיע, ווייל ס'פעהלט די בעטייליגונג פון דער יוגענד. דאסגלייכען עקזיסטירט דא אויך א יודיש־דראמאטישער פעראיין, וואס גיט איניגע פארשטעלונגען א יאהר. דער פעראיין האט א סך מיטגלידער, ווייל זשענעווער יודישער עולם איז פעראינטערעסירט אין יודישער קונסט, אבער ס'פעהלט דער רייפער געשמאק אביסעל, אזוי, אז מ'האלט נאך דא ביי גאנץ פערעלטערטע יודישע דראמעס.

די אריגע יודישע יוגענד, וואס איז געבוירען געווארען אין דער שווייץ איז אסימילירט. מ'רעדט פראנצויזיש, זעהר ווייניג פערשטעהט מען יודיש, מ'איז ווייטליך פון יודישען לעבען. ווענען דעם האבען א סך געטראכט די פריינד פון דער יודישער שול אין זשענעווע און מ'האט אפילו געגרינדעט א יודישע שול, וואו מ'האט איניגע מאל אין וואך געלערענט יודישע לימודים. ליידער האט די שוהל לאנג נישט אנגעהאלטען. די עלטערן פלעגען פריבירען ווירקען אויף די קינדער. אבער די סביבה פון גאס איז שטארקער. מ'בעזוכט א פראנצויזישע שול, און מ'געהט אריין אין א סביבה פון בלויז שווייצארען.

אבער ס'איז כדאי צו בעמערקען, אז די מעהרהייט פון דער יודישער יוגענד אין גאנץ זשענעווע איז א פראדוקטיווער עלעמענט. מ'פערנעהמט זיך מיט ארבייט, און דעריבער איז אויך פערשטענדליך פארוואס די יוגענד איז א סאציאליסטיש־געשטימטע. די יודישע יוגענד איז דא פערטראטען אין דער אלגעמיין־סאציאליסטישער פארטיי, וואס האט א השפעה אויך אי ופאליטישען לעבען פון זשענעווער קאנט. אגב־אורחא קען מען אויך בעמערקען, אז איינער פון די פיהרער פון דער זשענעווער סאציאליסטישער פארטיי איז פראפעסאר הירש, וואס נעהמט א גרויסען אנטייל אין דער פארטיי־ארבייט.

ביז לעצטענס האט דא די יודישע סטודענטענשאפט געהאט א שוואכען קאנטאקט מיט דער ארטיגער יודישער בעפעלקערונג, ווייל ס'איז דא געווען זעהר א קליינע צאהל יודישע סטודענטען. ס'האט אפילו עקזיסטירט שוין פון 30 יאהר א סטודענטען־קארפאראציע „השחר". מיט א פערעלטערטער העבריי־ציון פראגראם די קארפאראציע אנערקענט נישט קיין יודיש לויט'ן סטאטוט אנערקענען זיי צוויי שפראכען: פראנצויזיש און העבראאיש.

מיט אנדערטהאלבען יאהר צוריק איז דא געגרינדעט געווארען א יודישער סטודענטען־פעראיין, וועלכער האט אנ'אייגענע אקאדעמישע היים. דער יודישער סטודענטען־פעראיין איז דא זעהר אקטיוו אויפ'ן עקאנאמישען און קולטורעלען געביט. ס'איז דא אויך קענטיג די יודישע אקטיוויטעט אויפ'ן באדען פון אוניווערזיטעט. די יודישע סטודענטענשאפט שטעלט פאר 10 פראצענט פון דער אלגעמיינער סטודענטענשאפט; אויסער פראפעסאר הירש איז דא אויך פערהאן א מעהרערע צאהל יודישע פריוואט־דאצענטען און אסיסטענטען. דער יודישער סטודענטען־פעראיין קומט אין א בעהנטערען קאנטאקט מיט דער ארטיגער יודישער בעפעלקערונג, וואס ס'ווירקט גוט אויף דער ארטיגער יוגענד.

ביז'ן יאהר 1929 האבען געקענט שטודירען אין זשענעווע א קליינע צאהל יודישע סטודענטען פון פוילען, רומעניען, ליטע, צוליב די שווערע עקאנאמישע בעדינגונגען. דער געגרינדעטער סטודענטען־פעראיין האט א סך פערלייכטערט די עקאנאמישע לאגע פון א סך יודישע סטודענטען, א דאנק, וואס די צאהל פון יודישע סטודענטען איז דא געווארען גרעסער.

די גאנצע קולטורעלע ארבייט ווערט געפיהרט אין דער יודישער געמיינדע. זאל עס זיין א ציוניסטישע קלייזעל אדער א גרופע תהלים־זאגער אדער אפילו די יודישע קולטור־געזעלשאפט — אלע האבען זייערע לאקאלען אין דער יודישער געמיינדע, אונטער וועמענס דאך מ'לעבט גאנץ בשלום.

סטוד. א. ליכטיגער

טראגעדיע פון נחמן קראכמאל'ס פאמיליע

אלע קינדער און איניקלעך אפגע'שמד'ט

אינ'ם „נייעם ווינער זשורנאל" פערעפענטליכט חיים בלאך זעהר אינטערעסאנטע פרטים וועגען דער פאמיליע פון נחמן קראכמאל, דעם בעריהמטען גאליצישען פילאזאף און משכיל און פערפאסער פון „מורה נבוכי הזמן".

די אויסגעצייכענטע פרטים בעלויכטען אויף גאר א בולט'ען אופן, די טראגעדיע פון קראכמאלס פאמיליע, וועלכע האט זיך פולשטענדיג אפגעווענדט פון דער יודישער אמונה.

נחמן קראכמאלס עלטסטער זוהן ד"ר יוסף קראכמאל איז געווען אנ'ארצט, האט זיך בעזעצט אין אדעס און חתונה געהאט מיט א טאכטער פון דעם רוסישען שטאאטסראט ד"ר אברהמזאהן. נאך דעם טויט פון זיין פאטער, האט זיך ד"ר קראכמאל גע'שמד'ט, אנגענומען דעם רוסיש־ארטאדאקסישען גלויבען און געענדערט זיין נאמען אויף קראכמאלניקאוו.

די קראכמאלניקאווס האבען זיך דערוואָרבען אין צאריסטישען רוסלאנד גרויס אנזעהען און האבען זיך אויסגעצייכענט דורך זייער פייערדיגען אנטיסעמיטיזם. ד"ר קראכמאלס א זוהן, דאס הייסט נחמנ'ס אנ'איניקעל איז געווען אפיציר און האט חתונה געהאט מיט א מיידעל פון אלט־רוסישען אדעל. און אין א קורצער צייט ארום האט ער דורכגעמאכט א גלענצענדע קאריערע, פון א פליגעל־אדיוטאנט פון רוסישען צאר ביז צו א גענעראל און ארמעע־קאמענדאנט. בעת דעם וועלט־קריג האט גענעראל קראכמאלניקאוו געשפילט א בעדייטענדע ראלע. נאך דער בעזעצונג פון לעמבערג דורך די רוסען אין סעפטעמבער 1914 איז קראכמאלניקאוו געווען א צייט לאנג קאמענדאנט פון לעמבערגער גארניזאן. אין בראדי, דעם געבורטס ארט פון נחמן קראכמאל, זענען דעמאלט פערניכטעט געווארען דורך די רוסען א רייהע נישט פערעפענטליכטע כתב־יד'ן פון דעם גרויסען דענקער, ווי אויך זיינס א פאטאגראפיע.

מען דערצעהלט, אז נאך דער בעזעצונג פון לעמבערג האט זיך געשטעלט פאר גענעראל קראכמאלניקאוו א דעלעגאציע פון דער יודישער בעפעלקערונג און איהם געבעטען צו שוינען די יודישע איינוואוינער. ביי דער געלעגענהייט האט דער גענעראל געפוינט די יודען, צי מען קאן בעקומען אין לעמבערג א פאטאגראפיש בילד פון נחמן קראכמאל און זיי געבעטען זיי זאלען איהם דאס בילד פערשאפען.

טראץ אלע בעמיהונגען, איז אבער נישט געלונגען אויפצוטרייבען קראכמאלס א בילד.

עס איז אינטערעסאנט, אז אין לעמבערג וואוינט נאך היינט א צווייט איניקעל פון נחמן קראכמאל און אויך זיינס א טאכטערס א זוהן, דער בעקאנטער ליטעראטור־היסטאריקער פראפ. ד"ר הענריק ביגעלאייזען.

ד"ר ביגעלאייזען, וועלכער שטעהט שוין היינט אין די אכציגער יאהרען, איז נאך א יוד, הגם זעהר אסימילירט. זיינע זיהן אבער, וועלכע בעקליידען הויכע שטעלען אין פוילישען מלוכה־וועזען זענען שוין אלע אפגע'שמד'ט.

אט אזוי זעהט אויס די פאמיליע פון נחמן קראכמאל דעם גרויסען יודישען פילאזאף און משכיל.

מערקווירדיגע טיפען,

וואס ווילען פאהרען פון ארץ־ישראל קיין אמעריקא

אז די ליפ׳ פון ארץ ישראל מאכט קלוג, דאס ווייסען מיר פון דער גמרא. אבער אז ארץ ישראל איז אויך א לאנד מיט אהן א שיער „גאונים" און ערפינדער, וואס יעדער פון זיי טראגט זיך ארום מיט עפעס אנ'ערפינדונג, אדער א פלאן, ווי אזוי צו בעגליקען זיך און טאקע פאר איין וועג אויך דעם גאנצען יודישען פאלק — דערצו מוז מען זיך אביסעל דרייען אין די קארידארען פון דעם אמעריקאנער קאנסולאט אין ירושלים, בכדי מען זאל דאס ווייסען.

איך בין דארט לעצטענס געווען, און איך האב געהאט די געלעגענהייט צו זעהען און צו רעדען מיט עטליכע טיפען, וועלכע בעטען זיך, אז מען זאל זיי בעשרייבען.

ער האט האט א זאך, וואס רעדט שוין פאר איהם.

שטענדיג טראגט ער זיך ארום מיט א פעקעל און אט דאס פעקעל היט ער אפ אזוי ווי דאס שווארץ־אפעל פון אויג.

עס איז נישט קיין וואונדער. דאס איז זיינע אנ'אייגענע ערפינדונג, אויף וועלכער ער האט געווארט פיל יאהרען. און פון וועלכע ער האפט צו ווערען א גביר אדיר, און אז דער אויבערשטער וועט איהם העלפען: ער וועט קומען צו געלד, וועט ער יא ווייזען, וואס מען קאן אויפטון אין פאלעסטינע. ער האט א פלאן, ווי אזוי אויפצובויען פאלעסטינע, שטייגט ער איבער די פלענער פון דער יודישער אגענץ און ער וועט נאך ביי דעם פלאן פערדינען א אוצר מיט געלד.

אבער דורכצופיהרען זיין פלאן מוז מען האבען אנ'ארענטליכע מטבע און דאס איז ער זיכער וועט ער מאכען אין אמעריקא מיט זיין ערפינדונג.

זיין ערפינדונג בעשטעהט אין א זאך, וואס דער צווייטער דארף זיך נישט אריינטראכטען. עס איז „פיל לייכטער" צו פערשטעהן, ווי איינשטיינ'ס טעאריע.

דער יוד, שוין אנ'עלטערער מאן, האט נעמליך ערפינדען א זייגער, וואס זעהט אויס אויסערליך אזוי ווי דאס בית המקדש און אין געוויסע צייטען זינגט דער זייגער אפ „התקוה".

איהר פערשטעהט, דער יוד האט פערבונדען דאס אלטע מיט'ן נייעם.

זענט איהר א רעליגיעזער יוד — האט איהר אייך דאס בית המקדש.

זענט איהר א נאציאנאלער יוד — האט איהר אייך די „התקוה".

און ווער איז עס נישט איינס פון ביידע מינים יודען?

האט טאקע דער יוד אויסגערעכענט. אז ווען ער זאל קומען קיין אמעריקא, וועלען דעם וואונדערבארען זייגער זיכער קומען אנקוקען אלע 4 מיליאן יודען. און פארוואס עפעס נאר יודען, און גויים ווייסען נישט וואס עס איז אזעלכעס דאס בית המקדש? און וואס מאכט עס אויס א האלבען דאלאר א בילעט?

לאמיר זאגאר רעכענען, אז בלויז 5 מיליאן מענשען וועלען קויפען בילעטען (ווייל פון די יודען — איז ער זיכער — וועלען זיכער פיל געהען עטליכע מאל זעהען און הערען דעם זייגער, חא) נו, האבען מיר נישט $2\frac{1}{2}$ מיליאן דאלאר. און דערנאך וועט דאך זיכער א גרויסער מיליארדער אפקויפען דעם זייגער פאר א מיליאן דאלאר.

און אט דאס שטעהט ער טאקע איצט מיט'ן זייגער און וויל איהם דעמאנסטרירען פאר'ן אמעריקאנער קאנסול, כדי ער זאל בעקומען א טוריסטען־וויזע קיין אמעריקא.

עס זענען פערהאן נאך א גאנצע רייהע אנדערע טיפען, ווי א רוס וואס רעדט העבראאיש, ער זעהט אפילו אויס ווי א יוד, אבער ער האט א „סווידעטעלסטווא" אז ער איז א פראוואסלאווער. און אזוי ווי ער רעדט העבראאיש ווי א וואסער, גלויבט ער צו מאכען א סענסאציע אין אמעריקע.

א יוד, וואס זאגט, אז מען דארף אריבערפיהרען די כותל־מערבי קיין ניו־יארק, און זי דארט אוועקשטעלען אויף א גרויסען פראספעקט, וועלען יודען זי קומען אנקוקען און שפענדען א סך געלד פאר פאלעסטינע.

א יוד וואס האט אויסגערעכענט, אז אין אמעריקע זענען פערהאן פיר מיליאן יודען, וועלכע וועלען אין פערלויף פון דריי דורות אויסשטארבען און אזוי ווי אין גליל אין פאלעסטינע זענען פערהאן פיל מארמאר־שטיינער, זאל מען אדורכפיהרען א בעשלוס, אז יעדער יוד אין אמעריקא זאל זיך קויפען אזא מארמאר־שטיין פון פאלעסטינע פאר א מצבה, וועלן דערפון אריינקומען מיליאנען דאלארס און עס וועט זיין ארבייט פאר טויזענטער יודישע ארבייטער.

א יוד וואס וויל ארגאניזירען א קדישים־ארגאניזאציע אין ירושלים, דאס הייסט, אזוי ווי אין אמעריקא איז מען נישט פרום, און די עלטערן קאנען זיך נישט פערלאזען, אז זייערע קינדער וועלען נאך זיי זאגען קדיש, זאלען זיי ווערען מיטגלידער אין דער „קדישים ארגאניזאציע", און דערפאר וועט מען נאך זיי זאגען קדיש אין דער הייליגער שטאט ירושלים.

א יוד, וואס האט אויסגערעכענט, אז די „שמונה עשרה" איז אייגענטליך א איבערזיכט פון דער גאנצער יודישער געשיכטע, און מען דארף די „שמונה עשרה" דעמאנסטרירען אזוי ווי א פילם, און ווען מען זאל אזא לעבעדיגען פילם ארומפיהרען איבער די גאסען פון ניו־יארק וועלען אלע יודען אוועקגעבען זייער געלד פאר פאלעסטינע אזוי ווי די יודען האבען אמאל אין מדבר געגעבען זייער צירונג פאר'ן עגל הזהב.

און נאך און נאך אזעלכע יודען מיט אידעען און פלענער.

ז. זילבערצווייג.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 30 טו תמוז תרצ״א

יוני
זון-אויפגאנג 3.11
זון-אונטערגאנג 7.56

פאבאר פון יאהרגאנג 1910

היינט, דינסטאג שטעלען זיך :

פאר דער פאבאר-קאמיסיע, נומער 1
(זשקאנטנע 82)

מענער פון יאהרגאנג 1910, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי-קאמיסאריאט און האבען זיך ביז איצט נישט געקענט צושטעלען צוליב וועלכע ס'איז בעגרינדעטע סבות.

פאר דער פאבאר-קאמיסיע, נומער 2
(אגראדאווא 34)

פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1910 וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12 13 און 14 פאליציי קאמיסאריאטען און וואס האבען זיך צוליב א שווערער קראנקהייט אדער צוליב אנ'ענדער בעגרינדעטע סבה נישט געשטעלט בעצייטענס צו דער קאמיסיע.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10), כארעמזא (פאמערסקא 12), מילער (פיעטריקאווער 46), עפשטיין (פיעטריקאווער 225), גארטשיצקי (פשעיאזד 59), אנטאנעוויטש (פאביאניצער שאסיי 59).

אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע
פון מארגען, מיטוואך הויבט מען אן אנצונעהמען איינמעלדונגען

(מ) דער אונטערשטיצונגס - אמט פאר ארבייטסלאזע ביים לאדזער מאגיסטראט איז מודיע, אז פון מיטוואך דעם 1-טען יולי הויבט מען אן אנצונעהמען איינמעלדונגען פון ארבייטסלאזע, פיזישע ארבייטער אויף דער דרינגענדער מלוכהשער אונטערשטיצונג אויפ'ן חודש יולי.

רעכט צו בעקומען די אונטערשטיצונג האבען: 1) אזעלכע ארבייטסלאזע, וואס האבען משפחות אויסצוהאלטען, און וואוינען אין לאדז ווענינסטענס פון 1. יאנואר 1930 ; 2) די וועלכע האבען אויסגעשעפט זייערע געזעצליכע אונטערשטיצונג פון ארבייטסלאזען פאנד אין חודש יוני ; 3) וואס בעקומען נישט אונטערשטיצונגען פון דער קראנקען-קאסע ; 4) וואס בעקומען נישט קיין רענטע און אינוואלידען-הילף ; 5) וואס האבען נישט קיין פערמעגען און קיין שום סטאבילע אדער צייטווייליגע הכנסות וועלכע זענען גלייך אדער איבערשטייגען די שטיצע.

די אונטערשטיצונג קאן נישט בעקומען קיין ארבייטסלאזער, אויב אין דערווירטשאפטליכקייט, וואס ער פיהרט, ארבייט עמיצער פון זיין משפחה, און האט אזעלכע הכנסות.

איינזאמע האבען נישט קיין רעכט אויף דער שטיצע.

דאס אננעהמען איינמעלדונגען וועט פארקומען אין לאקאל פון אונטערשטיצונגס-אמט („אורזשאנד זאשילקאווי") אויף דער גאס פון 28. פולק פון קאניאווער שיסער נומער 32 פון א פערטעל 9 פריה ביז 2 א זייגער, לויט פאלגענדען סדר:

מיטוואך, דעם 1. יולי, די אותיות:
A B C D E F

דאנערשטאג, דעם 2 יולי –
G H I J

פרייטאג, דעם 3 יולי –
K L Ł

שבת, דעם 4 יולי –
M N O

מאנטאג, דעם 6 יולי –
P R S

דינסטאג, דעם 7 יולי –
T U W Z

די ארבייטסלאזע דארפען צושטעלען: 1) א פערזענליכען דאקומענט, א פאס, אדער אנ'אנדער פאפיר, וואס בעשטעטיגט די פערזאן 2) א לעגיטימאציע פון פופפ מיט קאנטראל-שטעמפלען ; 3) א פערזיכערונגס-ביכעל פונ'ם ארבייטסלאזען, ווי אויך עווענטועל, פון די משפחה-מיטגלידער, וועלכע וואוינען מיט איהם צוזאמען און פיהרען איין ווירטשאפט.

אונזער קהלה-פאליטיק
דער ניישטאטער רב, וועלכער איז געקומען מאכען שלום, האט נאך קיין שלום נישט געמאכט

אין די חסידישע קרייזען איז די טעג געווען לעבעדיג: אין לאדז האט געוויילט דער חסידישער „וויזאן", ווי מ'רופט דעם ניישטאטער רב, פאר וויינע פרובען צו שליסען שלום.

אין שטאט האבען זיך פערשפרייט קלאנגען. אז די ציוניסטען האבען בעשלאסען נישט צו שיקען קיין אייגענע קאנדידאטען אין דער קהלה-פערוואלטונג. נאר צו שטימען בעת די וואהלען פאר די קאנדידאטען פון די אונפארטייאיש-רעליגיעזע יודען. אזוי ארום וואלטען פאר די אלעקסאנדערער געזיכערט געווארען 2 פארשטעהער אין דער פערוואלטונג. דאס זאל האבען ארויסגערופען א גרויסע בעאומרוהיגונג צווישען די אגודה-מיטגלידער, וועלכע קענען נישט אדורכקומען מיט זייערע פערביטערטע ווענען די מאנדאטען אין דער פערוואלטונג.

ווען די ציוניסטען זענען נישט געקומען צו דער ראט-זיצונג און ס'איז בעוואוסט געווארען זייער בעשלוס, נישט צו וועהלען קיין אייגענע פארשטעהער אין דער קהלה-פערוואלטונג, האט די אגודה אויסגערעכענט, אז זי מיט איהרע פערבינדעטע (פאלקיסטען, און אסימילאטארען) קען בעקומען 7 מאנדאטען אין דער פערוואלטונג און ביי א גינסטיגער אויסגאנג — אפשר אלע 8. דאן איז בעשלאסען געווארען צו געבען א מאנדאט די פאלקיסטען, און 1 מאנדאט די אסימילאטארען (ווירטשאפטליכען בלאק).

אבער דא זענען ענטשטאנען שארפע רייבונגען: די אסימילאטארען האבען ארויסגערוקט אין דער פערוואלטונג די קאנדידאטור פון ה' יאקובאוויטש, וועלכער האט בעת דער וואהל-קאמפאניע צו דער קהלה געפיהרט א שארפע פאלעמיק מיט דעפ. מינצבערג וועגען זיין פיהרען די קהלה-ענינים.

ווי מ'גיט איבער, איז דעפ. מינצבערג בשום אופן נישט איינגעגאנגען אויף דער קאנדידאטור און ארום דעם זענען די גאנצע צייט געפיהרט געווארען אונטערהאנדלונגען.

ביי דער געשאפענער סיטואציע האט די אגודה זיך אנגעשטרענגט, אז ס'זאל נישט זיין קיין איינהייטליך אגודהשער צוזאמענשטעל פון דער פערוואלטונג, נאר ס'זאלען אהין אריין אויך פארשטעהער פון אנדערע גרופירונגען, און פון זיי זענען געקומען אין בעטראכט נאר די פאלקיסטען און אסימילאטארען. ווען די לעצטע האבען אפגעשאצט די לאגע, זענען זיי געווארען שטאלץ ביי זיך און האבען אויף קיין שום קאמפראמיסען נישט געוואלט איינגעהען.

ביי דער פערטיילונג פון די מאנדאטען איז בעשלאסען געווארען נאכצוקומען די פאדערונג פון די „פועלי אגודה ישראל" און זיי צוגעבען א פערטרעטער אין דער פערוואלטונג, דער דאזיגער פערטרעטער האט געזאלט זיין א „געפאנצערטער", ד. ה. אויף א זיכערן ארט.

די גערער האבען געזאלט בעקומען 2 ערטער (ד״ה בערגער און וואוידיסלאווסקי) פון די פיאסעטשנער — ה' פליוואצקי, און אלס פינפטער דעפ. מינצבערג, וועלכער איז אבער נישט געגאנגען אינ'ם חשבון פון די גערער, נאר אלס פיהרער פון דער אגודה...

א מאנדאט אין דער פערוואלטונג האבען אויך געפאדערט פאר זיך די סטריקאווער, וועלכע האבען אין ראט 2 זייערע מיטגלידער די ה״ה זאנענפעלד און זיידענוואורם. אבער דא איז קלאר געווען אנ'אומשטאנד. וואס האט זיי אפגעקיהלט אין זייער שטורם אלס באהעפטסטער קאנדידאט אין ראט, אויב א סטריקאווער זאל געהען אין דער פערוואלטונג, וואלט געדארפט אריין ר' שבתי קאץ, א גערער חסיד אויף גייערס מארק, וואו ער וואוינט, האט די ליסטע אנגעצויגען קוים 60 שטימען. די סטריקאווער האלט דעריבער, אז איהם קומט נישט קיין מאנדאט, און זיי וועלען באדאי פערציכטען אויף זייער מאנדאט אין דער פערוואלטונג אבי נישט אריינצילאזען אין ראט ה' קאץ, וועלכער וויל זיך פון זיין רייה נישט אפזאגען.

אזוי ארום האט עס געהאלטען ביים רעגולירען דעם ענין מיט דער מאנדאטען-פערטיילונג אין דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג.

ווען אבער ס'האבען זיך פערשפרייט די קלאנגען וועגען די ציוניסטען, איז דער גאנצער בנין חרוב געווארען: פון די 6 מאנדאטען, וועלכע די אגודה וואלט געהאט אין אזא פאל צו איהר דיספאזיציע, וואלט זי די אסימילאטארען נישט געקענט אפגעבען קיין מאנדאט, און יענע האבען זיך פון איהם בשום אופן נישט געוואלט אפזאגען. אפנעמען דעם מאנדאט ביי די פא״י קען מען אויך נישט, ווייל ס'וואלט זיך אויפגעהויבען זעהר א גרויסער שטורם. נישט קענענדיג אדורכקומען האט מען בעשלאסען דערוויל דעם ענין אפצולעגען אויף א חודש צייט און אינצווישען פיהרען אונטערהאנדלונגען.

אם כדי אנצוקניפען די דאזיגע אונטערהאנדלונגען מיט די אומפארטייאיש-רעליגיעזע חסידים איז קיין לאדז געקומען דער ניישטאטער רב. די אונטערהאנדלונגען האבען געדויערט א פאר טאג, און האבען צו גארנישט געבראכט:

אלץ איז דערוויל געבליבען ביים אלטען.

פויזנער מערק-פאהרער
שיקען א מעמאריאל צום מיניסטעריום

זונטאג איז אונטער'ן פארזיץ פון ה' שפייזער פארגעקומען אין קליינהענדלער-פעראיין (אלטשטאט 10) א גרויסע פערזאמלונג פון די פויזנער מערק-פאהרער. פרעזעס מינץ רעפערירט וועגען דער שרעקליכער לאגע פון די פויזנער מארק-פאהרער און פאדערט אויף אלע מארג-שטייער זיך צו ארגאניזירען אין דעם פעראיין פון קליינהענדלער אויף אלטשטאט 10. ה' שפייזער רעדט וועגען די צרות, וואס די קליינהענדלער האבען אויסצושטיין אויף די פויזנער-מערק – זיי ווערען בערויבט און געשלאגען און ביי זיי ווערט צוגענומען דאס לעצטע ביסעל האב און גוטס. דער רעדנער ווייזט אן ווי עס ווערט געשלאסען פיל מערק אין פויזען ווי עס האנדלען די קליינהענדלער.

צום סוף איז אנגענומען געווארען דער פארשלאג פון ה' מינץ זיך צו ווענדען צום יודישען סיים,קאלא און צו די מיניסטארען מיט א מעמאריאל אפצושאפען די פעראָרדנונג וועגען שליסען די מערק, ווייטער לאזען האנדלען די יודישע קליינהענדלער אויף די פויזנער מערק און צו פערשטארקען די פאליציי-וואך אין טאג פון די מערק.

אז מען האט נישט קיין געוויסען
קאן מען פונדעסטוועגען זיין „צום האבען"...

חאצקעל דזיאלאשינסקי, א לאדזער סוחר, האט מיט א פאר יאהר צוריק חתונה געהאט מיט שיינדעל שטיין פון א שטעטעל לעבען לאדז.

אפגעלעבט מיט איהר א פאר יאהר כדת וכדין, געהאט מיט איהר 2 קינדערלעך, געהאנדעלט, פערדינט אויף פרנסה, און געלעבט, ווי ס'לעבען אלע לאטישע מענשען.

מיטאמאל איז עפעס קאליע געווארען: חאצקעל איז פערשוואונדען פון דערהיים און געלאזט די פרוי מיט די קינדער אויף גאטס בערא׳ט. די פרוי האט איהם ארומגעזוכט, און ווען זי האט איהם נישט געפינען, האט זי פערשטאנען, אז די בראך איז גרויס און זי האט גענומען אליין זוכען פרנסה אין האנדעל.

אזוי איז אדורך א צייט.

איינדעם בעקומט שיינדעל א בריף פון איהרער א בעקאנטער אין לאדז, אז איהר שאץ האט זיך אפגעזוכט, און אז ער געהט חתונה האבען מיט א מיידעל.

ווען זי האט אנגעהויבען אויספארשען דעם ענין, האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער טרייער מאן און פאטער האט זיך אין לאדז פארגעשטעלט פאר א בחור „צום האבען" און איז געווארען א חתן פאר שרה פאגעל פון גדאנסקא 21 אין לאדז.

האט זי וועגען דעם מיטגעטיילט דעם רב און ער האט זיך געווענדעט צום לאדזער ראבינאט, אז דער ראבינאט זאל דזיאלאשינסקין נישט לאזען חתונה האבען, ווייל ער איז א פאטער פון 2 קינדער און א מאן פון א נישט געגטער פרוי.

דער ראבינאט האט געשיקט רופען דעם אונטערנעמערישען חתן, אבער ער איז דערוויל אין ראבינאט נישט געקומען,

—=:)(:=—

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער
אלעע 1-טער מאי 2. געוו. ענגלישער זאל (פריש רעמאנטירט).
דירעקטאר: דוד צעלמייסטער.

לעצטע 3 גאסטשפילן פון דוד הערמאן-טעאטער
מיט'ן אנטייל פון פרעמיער פון דער ווילנער טרופע
יוסף קאמען

פרייזען פון 50 גר. ביז 1.50 זל.
היינט, דינסטאג, ד. 29-טן יוני, 9.30 אוונט

ווען בלוט רעדט!...
דראמע אין 3 אקטן פון יאן פאבריציוס. יידיש: ד. ה.

מארגן, מיטוואך – „דער נסיון" | דאנערשטאג, ד. 2-טן יולי, 30 9 אוונט „דער טויבער" (ברוים-מיהל)

ס'בעטייליגען זיך: געוועזענע מיטגלידער פון דער ווילנער טרופע – אולריך דוד, בירנבוים דוד, הירשפעלד זלמן, מעסינגער מיכאל, קעניג דינה, קורלענדער יעקב מיט דעם פרעמיער יוסף קאמען בראש, ווי אויך נערה רבקה, יחיאל רעקאוו, בת-שבע.
אינסצעניזאציע און רעזשי: דוד הערמאן. אדמינ. לייטער: א. גאריעלאוו.

בילעטען צו בעקומען אין קאנדיטאריי פון ה' ראשגאלד (פיעטריקאווער 38) און א גאנצען טאג אין דער קאסע פון טעאטער.

אפגעברענט די שטאלען
פון שטאטישען שחט-הויז

(א) נעכטען אין אוונט איז אין שטאטישען שחט-הויז אויף ראדוואנסקא אויסגעבראכען א שרפה. די שרפה איז ענטשטאנען אין די שטאלען אויף וואלאווא גאס צום גליק זענען אין די שטאלען נאך נישט געווען קיין בהמות.

ס'זענען ארויסגערופען געווארען 5 פייער-לעשער-אפטיילונגען (2, 3, 5, 8 און 10) וועלכע האבען איינגעלאשען די שרפה איז 2 שעה

די שטאלען זענען אפגעברענט געווארען. דער היזק בעטרעפט איבער 20 טויזענט זל.

פערבלאנדזשעט

אויף פילנאצנא 12 ביים רב געפינט זיך א פערבלאנדזשעט מיידעלע פון 3–4 יאהר אנגעטון אין א רויט קליידעלע, בלאנדע האהר.

היינט ברעכט אויס דער אויטא-שטרייק

(פ) היינט ביינאכט 12 אזייגער וועלען אלע טאקסיבקעס און אויטאבוסען אפגעפיהרט ווערען אין די גאראזשען און ס'וועט אין גאנצען לאנד אפגעשטעלט ווערען די אויטא-בעוועגונג. דאס אפשטעלען דעם אויטא-און אויטאבוס-פערקעהר בעשעהט אלס פראטעסט געגען איינפיהרען דעם נייעם וועג-שטייער און דער שטרייק איז בעשטימט אהן א טערמין. דער שטרייק ביי די שאפערס פון די טאקזובקעס איז א זעלטען-סאלידארער און ווער ווייסט ווי לאנג דער שטרייק קען זיך פערציהען אויב דאס ארבייטס-מיניסטעריום און די צענטראלע פון די אויטא-בעזיצער אין ווארשא וועלען נישט געפינען קיין אויסוועג.

———

גייט אידעלע און שפילט אויפ'ן פידעלע

געפינט ער אויס זיין גע'שמד'טע טאכטער, וואס ער האט קיינמאל נישט געזוכט

עהערנעכטען אין מיטען העלען טאג האט אויף אלעקסאנדראווסקא גאס פאסירט אן'אויסטערלישע געשיכטע, וועלכער איז דאס געשפרעך פון טאג אין דער גאנצער געגענד.

אויף איינעם פון די גרויסע הויפען אין דעם דאזיגען הויז איז געקומען אן'עלטערער יוד, א האלב בלינדער מיט א פידעל געשפילט און מיטגעזונגען פערשידענע פאפולערע לידער, דער יוד איז גע־צירט געוואָרען דורך א פרוי אין דיזעלבע יאהרען וואס ער. ס'איז קענטיג געווען, אז דאס זענען מאן און ווייב. וועלכע מוזען זיך אויף דער עלטער זוכען אויף אזא אופן צו שטילען זייער הונגער.

ווי געוועהנליך, איז קיינער נישט געווען אויפ־מערקזאם אפילו אויף דעם פידלער, וואס איז גע־שטאנען אין מיטען הויף, זיך געריסען דעם גארגעל, און געבעטען אראפצוווארפען איהם עטליכע גרא־שען, בלויז עטליכע קינדער זענען ארומגעשטאנען ארום דעם יוד און איהם שטארק בעוואונדערט, דער יוד האט געזונגען פערשידענע לידלעך, פרעהליכע און אומעטיגע. דער יוד האט שוין געוואלט אוועק־געהען, אבער אזוי ווי ער וואלט זיך דערמאהנט, אז ער האט נאך עפעס אין זיין רעפערטואר, האט ער זיך צוזינגען אויף די העכסטע טענער וועגען שלעכ־טע קינדער, וואס פערלאזען זייערע עלטערן אויף דער עלטער. איינזאמע און עלענד.

ווען דער יוד האט געהאלטען אין מיטען זינגען פון דעם ליד, האט זיך געעפענט דאס פענסטער פון צווייטען שטאק און פון דארט האט ארויסגעקוקט די קריסטליכע פרוי קאזשמין, וואס וואוינט שוין לאנג אין דעם דאזיגען הויז, אבער וועגען וועלכער קיינער ווייסט נישט וואס צו זאגען, ווייל זי חברט זיך נישט מיט קיינעם און קומט זיך בכלל נישט צונויף מיט איהרע שכנים.

די פרוי קאזשמין איז געשטאנען עטליכע מינוט ביים פענסטער און אויפמערקזאם זיך צו־געקוקט צו דעם זינגענדיגען יודען מיט זיין ווייב.

פלוצלונג האט זיך דערהערט א שרעקליכער קוויטש, דאס האט געשריגען די פרוי קאזשמין און איז אוועק פון פענסטער.

פון גאנצען הויז האט מען אנגעהויבען זיך נאכצופרעגען, ווער ס'האט דאס געשריגען, און עטליכע שכנים זענען אריין צו דער קריסטליכער פרוי, וועלכע איז געלעגען אין ספאזמען און זיך נישט געקענט בערוהיגען.

ווען עטליכע שכנים האבען זיך צו איהר דער־נעהנטערט, האט זי געשריגען:

— לאזט נישט ארויס פון הויף דעם יודען מיט דער פרוי, פערהאלט זיי אונבעדינגט!

קיינער האט נישט פערשטאנען, וואס דא קומט פאר. דער יודישער „הויף־זינגער" איז פערהאל־טען געווארען און ארויפגעפיהרט געווארען צו דער פרוי קאזשמין.

— טאטע, מאמע! — האט די קריסטליכע פרוי אנגעהויבען צו שרייען און צו וויינען, — איהר דער־קענט מיך נישט, דאס בין איך, דאך אייער טאכ־טער, שרה... איהר דערקענט מיך נישט?..

דער יוד האט זיך פערשטעלט די אויגען, געווארען בלאס, ווי קרייד און געזאגט:

— אוועק פון מיר, איך וויל דיך נישט זעהען, איך וויל דיך נישט קענען, איך האב דיך שוין לאנג פערגעסען, שוין לאנג ארויסגעריסען פון מיין הארץ.

די שכנים האבען געזעהען, אז זיי האבען צו טון מיט א זעהר ערנסטער געשיכטע, האבען זיי דעריבער אלעמען בערוהיגט, און באלד האט זיך ארויסגעשטעלט די גאנצע געשיכטע:

דער יוד הייסט יהודה ארדינאנס און האט געוואוינט אין א קליין שטעטעל הינטער לאדז, גע־האנדעלט מיט תבואה און מפרנס געווען זיין פרוי און איינציגע טאכטער שרה. ארדינאנס האט נישט געהאט גענוג צייט אכטונג צו געבען אויף זיין טאכ־טער, צופיל איז ער געווען פערנומען מיט'ן עול פרנסה, זיין ווייב יוטע איז געווען א שוואכע פרוי און האט אויך נישט געקענט צופיל זיך בעשעפטיגען מיט דער ערציהונג פון זייער טאכטער.

שרה איז אבער געווען א שטארקע, שעהנע און טעמפעראמענטפולע מויד, האט זיך ליב געהאט צו ווילען און פאר איהר איז געווען ענג אין דעם קליינעם יודישען שטעטעל, זי איז אפט געפאהרען קיין לאדז (דאס איז געווען מיט צוואנציג יאהר צוריק) און זיך „געבאוויעט" אויף וואס די וועלט שטעהט, דא אין לאדז האט די 20־יאהריגע שרה זיך בעקענט מיט א קריסטליכען באהן־קאנטראלער, שרה האט זיך שטארק פערליבט אין איהר בעקאנטען און דער באהן־קאנטראלער האט זיך אויך פערליבט אין דער שעהנער יודישקע. אין שטעטעל האט מען זיך גלייך דערוואוסט וועגען דעם און שטארק אנגע־הויבען פערפאלגען שרהן, זי איז אבער שוין געהאט ווייט פערקראכען מיט דעם באהן־קאנטראלער און זי האט בעשלאסען צו פערלאזען איהר עלטערן הויז און זיך שמדען, זי האט אזוי געטון, טאטע־מאמע האבען זיך געזעצט שבעה, און פון שרהן האט מען מעהר נישט געוואוסט, וואו זי איז אהינגעקומען.

שרה האט זיך טאקע געהאט געשמדט, חתונה געהאט מיט קאזשמינען און זיך בעזעצט אין לאדז אויף אלעקסאנדראווסקא, פון דעמאלט אן וואוינט זי דארט. קיינער פון די שכנים האט נישט געוואוסט, אז דאס איז א יודיש קינד, זי האט געלעבט מיט איהר סוד און קיינעם וועגען דעם נישט דערצעהלט, קיין קינדער האט זי נישט געהאט און איהר מאן ארבייט ווייטער אויף דער באהן.

דורך די גאנצע צוואנציג יאהר האבען די עלטערן נישט געזעהען זייער טאכטער און שרה אויך נישט איהרע עלטערן.

יהודה ארדינאנס האט נאך דער מלחמה אנגע־הויבען זעהר שלעכט צו געהען, ער איז קראנק גע־ווארען און די איינציגע פרנסה, וואס איז איהם פער־בליבען, איז געווען צו נעהמען זיין פידעלע, אויף וועלכען ער פלעגט שפילען, ווען ער איז געווען אין א גוטער שטימונג, און ארומגעהען איבער די הויפען שפילען, זינגען און ווארטען אויף גוטע מענשענס גאב.

איצט, ווען ער איז עהערנעכטען געקומען אויף דעם הויף, וואו ס'האט געוואוינט זיין טאכטער, האט זי דערהערט זינגען א לידעל, וואס איז איהר זעהר בעקאנט, דאס דאזיגע לידעל וואס איהר פאטער געפלעגט צו זינגען יעדען שבת־צו־נאכטס. זי איז געווארען ביינערדיג, ארויסגעקוקט דורכ'ן פענסטער און דערקענט איהר פאטער און מוטער.

ווי מען שמועסט, זאל איצט שרה האבען חרטה, און זי האט בדעה צוריק צו ווערען א יודיש קינד.

אלעקסאנדערער און אסטראווצער רבי זענען זיך משדך

אין לאדז איז געשלאסען געווארען דאס „ווארט"

נעכטען האט אין לאדז געווײלט דער אלעקסאנדרער רבי, ער האט זיך אפגעשטעלט ביי זיין חסיד ר' שאול בוימגארטען אויף אל. 1 מאי 35.

ווי מיר דערוויסען זיך אין נעכטען אין דער וואוינונג פון ה' בוימגארטען פארגעקומען א שמחה: ס'איז געשלאסען געווארען א ווארט צווי־שען דער טאכטער פון אלעקסאנדער רבי לאה און דעם זוהן פון אסטראווצער רבי חיים.

דער אסטראווצער רבי איז נעכטען געקומען קיין לאדז פון פארעמביע, וואו ער געפינט זיך שוין זייט א פאר טעג.

היינט פאהרט אפ דער אלעקסאנדרער רבי קיין מאריענבאד.

דער 27. יאהרצייט פון ד"ר טעאדאר הערצל, כ' תמוז תרצ"א

זונטאג, כ' תמוז, ד. 5 יולי ווערט 27 יאהר זינט עס איז געשטארבען דער שעפער פון פא־ליטישען ציוניזם ד"ר טעאדאר הערצל ז"ל.

לויט דער טראדיציע פון די פריהערדיגע יאהרען וועלען אויך היי יאהר איינגעאָרדענט ווע־רען הזכרות און טרויער־פערזאמלונגען געווידמעט דעם אנדענקען פון פערשטארבענעם פיהרער, א פייערליכע טרויער־אקאדעמיע וועט איינגעאָרדענט ווערען דורך דער היגער ציוניסטישער ארגאניזא־ציע מיט דער בעטייליגונג פון די אנגעזעהענסטע פערטרעטער פון דער שטאט.

ספעציעלע הזכרות וועלען פארקומען אין „אהל־יעקב", אין דער סינאגאגע אויף אל. קאש־ציושקי און אין אנדערע שוהלען.

צוליב כ' תמוז וועט אויך דורכגעפיהרט ווערען די זאמלונג, וואס ווערט איינגעאָרדענט דורך דעם קרן־קימת, כדי צו פערגרעסערען און פערפעסטיגען דעם לעבעדיגען מאנומענט, וואס ווערט אויפגעשטעלט אין ארץ־ישראל פאר טעאדאר הערצל — די הע־צל־וועלדער, ספעציעלע נאלעפ־קעס וועלען פונאנדערגעשיקט און פערטיילט ווע־רען דורך דער נאציאנאלער יוגענד, זיי וועלען דינען אויף דעקארירען די פענסטער, געשעפטען, ווארשטאטען א. א. וו.

2 יוד. פוסגעהער פון בודאפעשט אין לאדז

2 יונגע לייט ליבוש ראט און יעקב פרענקעל ביידע אלט צו 24 יאהר בוכדרוקער פון פאך אין בודאפעשט, האבען זיך געלאזט אין דער ברייטער וועלט זוכען ארבייט. זיי זענען ארויס פון בודא־פעשט דעם 14 אפריל ה. י. זיי זענען אדורכגע־גאנגען אונגארן, טשעכאסלאוואקיע, פוילען איצט געהען זיי דורך קראקא, קאטאוויץ קיין דייטשלאנד און פון דארט קיין שווייץ און פראנקרייך.

ביידע זענען זיי מיטגלידער פונ'ם אינטער־נאציאנאלען בוכדרוקער־פעראיין און אין די שטעט וואו דער בוכדרוקער פעראיין עקזיסטירט בעקומען זיי שטיצע צו 2.50 זל. א טאג אויף א מענשען. קיין ארבייט האבען זיי אין זייער פאך ביז איצט אין ערגיץ נישט געפונען.

נעכטען האבען זיי בעזוכט אונזער רעדאק־ציע און דערצעהלט א ביסעל איינדריקען פון וויען. זיי האבען בעזוכט פיל גרויסע דרוקערייען, פאב־ריקען און גרעסערע שטעט, וואס ס'וועט זיי צונוץ קומען אין זייער פאך ארבייט. זיי זעהען אויס פריש און מונטער טראץ דעם שווערען וועג, וואס זיי מאכען אדורך צופוס.

קליינהענדלער־פערזאמלונג אין גייערס ראיאן

אין שול אויף נאווא־זאזשעווסקא 3 איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון קליינהענדלער. די פערזאמלונג האט געעפענט דער פרעזעס פון קליינ־הענדלער פעראיין אין אלטשטאט 10. ער האט געשילדערט די שווערע לאגע פון די מארק און סארג־שטעהער און האט אויפגעפאדערט זיי צו ארגאניזירען. זיך אלס אפטיילונג פון פעראיין אין אלטשטאט. ס'האבען נאך גערעדט די ה"ה קאסאווסקי, פידלער, בוים א. אנד. און ס'איז אנ־גענומען געווארען א בשלוס צו ארגאניזירען זיך אלס אפטיילונג פון פעראיין אין אלטשטאט, ס'איז געוועהלט געווארען א קאמיסיע פון די קליינ־הענדלער אברהם קאן, ציטרינאווסקי, קרול, מאנ־דרי, פישער, שמיר, סאט און אלעקסאנדער, וועל־כע דארף דעם בעשלוס אדורכפיהרען אין לעבען.

ביי דער ווילנער טרופע (ס. מואה. קבה.) אין שטאט־טעאטער

די „ווילנער" שפילען היינט, דינסטאג צום צווייטען מאל דאס אונשטערבליכע ווערק פון וויליאם שעקספיר „דער סוחר פון ווענעדיק" (שיילאק). די ראל שיילאק ווערט אינטערפּרעטירט דורך א. סאמבערג. די, וואס האבען געזעהען סאמבערג'ן אין דער ראל האבען זיך ממש נישט געקענט אפּווינדערן. אזא שיילאק איז זעלטען צו טרעפען. אין די איבריגע הויפטראלען ציכענען זיך אויס מרים ארלעסקא אלס פארציא, שמואל לאנדרא — אנטאניא, שמחה נאטאן — אלס גבאי.

מארגען — צום דריטען מאל דור בערגעל־סאנ'ס „דער טויבער".

פון דוד הערמאן־טעאטער

נאך 3 פארשטעלונגען גיט ביי אונז אין שטאט דער בעריהמט געווארענער דוד הערמאן־טעאטער מיט דעם פרעמיער יוסף קאמען בראש.

היינט צום לעצטען מאל יאן פאבריציוס'ס דראמע „ווען בלוט רעדט"!.. וועלכער שילדערט אויף אן'אריגינעלען אופ'ן דעם ראסען־אנטאגא־ניזם, וועלכער דריקט זיך אויס אין קאמף צווישען מאן און פרוי וועגען זייערס א קינד. מארגען מיטוואך צום לעצטען מאל „דער נסיון".

ראדיא־פראגראם

דינסטאג, ד. 30 יוני

12.10 צייט־סיגנאל. 1.15 גראמאפאן מוזיק. 4.00 הפסקה. 4.45 גראמאפאן־מוזיק. 4.50 קאמו־ניקאטען פאר פישער און שיפער. 5.10 פארטראג. 5.35 גראמאפאן־מוזיק. 6.00 פארטראג. 7.00 פא־פולערער קאנצערט. 7.20 פערשידענעס. 7.40 גראמאפאן־מוזיק. 8.00 קאמוניקאט פון דער לאנד־ווירטשאפטס־קאמער. 8.15 קאמוניקאטען. 9.30 קאנ־צערט פון „שווייצער־טאל". 10.15 פעליעטאן. 10.30 קאמוניקאטען. 11.00 סאליסטען־קאנצערט. 12.00 לייכטע מוזיק.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
רענטגען־אינסטיטוט
און ערצליך־דענטיסטישער קאבינעט
זגערזשער 17, טעל. 116-33
ד"ר גאלדשמיד־פאלאק אויגען־קראנקה. פון 1–2
ד"ר וויינבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1–2 און פון 6–7
ד"ר יוסטמאן נערווען־קראנקה. פון 12–2
ד"ר סטופעל רענטגען פון 12–2 און 4–6
ד"ר פאפיערני פרויען־ און געבורטס־הילף פון 11½–1
ד"ר קאנטאר כירורגישע קראנקה. פון 5–6
ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז און אויערען־קר' פון 10–11, 2–3 און פון 6–7
ד"ר ראזענצווייג קינדער־קראנקהייטען פון 11–12 און פון 4–5
ד"ר רוזשאנער הויט־ און געשלעכטס־קר. פון 1–2
נ. ראזעס צאהן־ ארצט פון 9–1
א. גראדזענטשיק צאהן־ארצט פון 3–7
צאהן־טונדהיילונג, בעלייכטונגען, קוואנצען, מאסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען־אינסטיטוט. — היילונג פון הויט־קראנקהייטן מיט קאפ (פארך) מיט רענטגען־שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ־לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע
אלע מעגליכע אנאליזען.
אימפונגען נעגען שארלאך (שקארלאטין).
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיטען אין שטאט.

אנ'ארט צו שלאפען
פאר 2 אנשטענדיגע יונ־געלייט, איז אפצוגעבען. 14 פאמארסקא 14 אויפן הויף, 2.שט. לעסקי.

סטעמפלען
אלער ארט
צו ביליגע פרייזען ווערען אויסגעפירט אין די דרוקעריי
17 פאלודניאווא 17

קינא־טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און ווייטערע טעג!
פרעכטיגער דאפעל־פראגראם!
ס'געהיימניש פון צימער 13
אין די הויפטראלן:
Ewelina Holt i Henry George.
אין שאטען פון פיראמידען
Lee Parry i Jean Murrat מיט
אכטונג, זייער = סעזאן! אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 5.3 נאכמ. שבת, זונטאג 3 א זייגער בייטאג
דער זאל ווערט מעכאניש ווענטילירט

Dr. MED. H. LUBICZ
ספ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס־קראנק. צענעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 13-142 עמפפאנגס־שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8, זונטאג און יו"ט 9–1, פאר דאמען בעזונדערער ווארטע־זאל.

Dr. Z. Rakowski
פאר אוירען, נאז, האלז און לונגען־קראנקהייטען
9 קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7, נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 3—5

krzywice, gruźlice, wycieńczenie leczy witaminowy wapniowy Biocalcol Klawe

פרעכטיגער פילם פון אונגעוועהנליכע סלאנג־עפעקטען! גאנגסטערען! נאכט־לאקאלען! ראפינירטע סאקעטקעס!
גאלדענע יוגענד
דאס איז א מאגנעט, וואס ציהט צום וועג פון פערברעכען
דראמע, וואס אילוסטרירט דאס לעבען, זארגען, הומאר און וואהנזיניגע ארויס־טריטען פון אוניווערזיטעטס־יוגענד.
ספארט! עמאציע! רענאטע־געיעגען! הומאר! אין די הויפט־ראלען: James Murray, Kathryn Grawford
אויסער'ן פראגראם: פרעכטיגע צייכנונגס־קאמעדיע „פיטער אויפן טאנץ־קאנקורס". — פאפולערע פרייזען! אנהויב 5 נאכמיטאג. — דער זאל איז ווענטילירט.

מענשן, וואָס זענען בעגאַנגען זעלבסטמאָרד

פערשידענע געשיכטעס פון זעלבסטמאָרדען. — האַרצרייסענדע בריף פון זעלבסטמערדער. — דאָס פערפיהרטע מיידעל בעט זיך ביי איהר פערפיהרער, ער זאָל קומען צו איהר לויה.

„ליבסטע מיינע! לעב געזונד! איך בעט נאָר איינס: פערגיב מיר! מיין איינציגע שולד איז, וואָס איך ליב דיך צו שטאַרק. איך בין נישט אימשטאַנד דיך גליקליך צו מאַכען, אָבער דו, מיין טייערע, נעהם זיך נישט צום האַרצען. דו ביזט נאָך יונג, דו האָסט אַלע מעלות געפעלען צו ווערען און וועסט זיכער געפינען עמיצען, וואָס איז וויכטיגער נאַריש, ווי איך, וואָס וועט דיך בעסער פערשטיין, זאָרגע. דו ביזט מיין איינציגע ליבע און דו ביזט די לעצטע. פערגיב מיין טאַט, מיין לעצטער טאָג איז געקומען".

אָט דאָס זענען די אָפּשייד־ווערטער פון אַ זעלבסטמערדער. און ענליכע ווערטער לייענט מען יעדען טאָג איבער דער גאַנצער וועלט, געשריבען פון מענשען פאַר זייער פרייוויליגען טויט. גרויס איז די צאָהל פון מענשען איינפאַכע און בעריהמטע, וואָס האָבען אונטער זייער אייגענעם וואָרצעל, און שטענדיג בלייבען מיר פערציטערטע ווי פאַר אַ פינסטערער רעטעניש: ווי קומט עס? פון וואַנען נעהמט זיך עס דער כוח צו וועלען אויפהערען עקזיסטירען?

די בריף, וואָס די זעלבסטמערדער לאָזען איבער, זענען דאָקומענטען פון מענשליכע ליידען, וואָס האָבען נישט זייער גלייכען.

מיר ברענגען דאָ איין בריף פון אַ 23־יאָהריגער מיידעל, וועלכע איז פערפיהרט געוואָרען פון אַ מאַן, און זי האָט איהם געבוירען אַ טאָכטער'ל.

זי שרייבט צו איהם:

„מיין געליבטער לואיס! אַזוי ווי דו ווילסט נישט איינשטימען צו מיין בעשלוס (אפשר האָט זי איהם פאָרגעלייגט צו הייראַטען מיט איהר), וויל איך מעהר נישט לעבען. אַזוי ווי איך האָב דיך מעהר ליב, וויל איך מעהר נישט ליידען. איך שיק דיר דאָס בילד פון דיין טאָכטער און אויך מיין בילד. נעהם זיי צו לואיס, אַלס אָנדענק אין דיין עמאַ'ן, וועלכע ליבט דיך ביז צו פערגעטערונג.

„לואיס, קום צו מיין בעערדיגונג, איך וויל, אַז דער לעצטער מענש וואָס וועט מיך קושען, איי־דער מען לייגט מיך אַריין אין אָרון, זאָלסטו זיין, מיין ליבער לואיס....

וויפיל געמיישאַפט, פריינדשאַפט איבערגע־געבענקייט, שטראַמט פון די איינפאַכע ווערטער פון דער אומגליקליכער מיידעל!

זיי זענען גלייכצייטיג וואָרנונגען פאַר אונז, ווי פאָרזיכטיג מען דאַרף זיין אין צעברעכען אַ מענש־ליך האַרץ, ווי מען טאָר זיך נישט שפּילען מיט מענשליכע ליידענשאַפטען.

ווי געזאָגט געפינט מען זעלבסטמאָרדען צווי־שען די וועלט־בעריהמטע פערזענליכקייטען. דער ערשטער, וואָס פאַלט אונז אויפ'ן געדאַנק איז נאַ־פּאָלעאָן, אָט דער מעכטיגער הערשער פון דער מאָדערנער צייט האָט געמאַכט צוויי פּראָבעס זיך צו בעהמען דאָס לעבען און נאָר דורך אַ צופאַל איז ער אָפּגעראַטעוועט געוואָרען, אום צו שטאַרבען מיט אַ נאַטירליכען טויט. דעם ערשטען מאָל האָט עס פּאַסירט איידער ער איז געקומען צו זיין גדולה, ער איז נאָך דאַן געווען אַן אָרימער אַרטילעריסט, זיין מוטער איז אַנטלאָפען פון אינזעל קאָרסי־קאַ, מיט איהרע טעכטער און איז אָנגעקומען אַנ'־אָרימע אין מאַרסעל. אָהן אַ גראָשען געלד און אָהן פריינד האָט ער נישט געהאַט די מעגליכקייט זיי צו העלפען. און ער אַליין דערציילט, אַז ווען זיינער אַ מיליטערישער פריינד וואָלט איהם נישט געליהען עטליכע פראַנק אויף ברויט פאַר זיין מוטער און שוועסטער, וואָלט ער זיך אין צעהן מינוט שפּעטער דערשאָסען.

דער צווייטער ערנסטער פאַל האָט פּאַסירט אין יאָהר 1814, נאָכדעם ווי נאַפּאָלעאָן האָט איינ־גענומען אַ האַלבע וועלט און ערשט דעמאָלט פער־לוירען. זיין אַדיוטאַנט דערציילט, אַז דעם 11 אַפּ־ריל יענעם יאָהר, ווען דער קייזער איז געווען אין זיין פּאַלאַץ האָט ער דערהערט אַ גערויש, אין מי־טען דערנאַכט. אַ דינער האָט געזעהען ווי נאַפּאָלעאָן האָט עפּעס אַריינגעשאָטען אין אַ גלאָז און אויס־געטרונקען, ווען דער אַדיוטאַנט איז אַריין אין שלאָפצימער, האָט ער געפונען אויף דער ערד, בעבען קאַמין אַ לעדערנעם זעקעלע, אָט דאָס זעק־עלע האָט נאַפּאָלעאָן געטראָגען אויפ'ן האַלז ביי זיין מאַרש אין שפּאַניען און וועלכעס ער האָט זעהר אָפּגעהיט, קיין איינציגער האָט נישט גע־וואוסט, וואָס אין זעקעלע געפינט זיך. ערשט איצט איז דער פינסטערער אמת ענטדעקט געוואָרען. נאַ־פּאָלעאָן האָט קוים אַרויסגערעדט די פאָלגענדע ווערטער צו זיין אַדיוטאַנט: „איך שטאַרב, איך האָב נישט געקענט בייזשטיין די יסורים בעזונדערס די דערנידעריגונג, באַלד צו זיין אַרומגערינגעלט פון אויסלענדישע כוחות. מען האָט מיין אָדלער אַרומ־געשלעפּט אין מיסט! אָ, מיינע פריינד האָבען מיך פערראַטען — מיינע אַלטע פריינד, מיינע געיועצ־טע וואָפען־טרעגער!" ער איז אַריינגעפאַלען אין קאָנ־וואולסיעס. עס איז קוים געלונגען איהם צו איינ־ריידען צו טרינקען אַ גלאָז טיי, און אַנשטאָט נאָך אַנדערע פערשידענע מיטלען ביז ער איז גע־בליבען לעבען.

צווישען יודען איז בעריהמט דער זעלבסטמאָרד פון אוריאל אַקאָסטאַ.

אין זיין קאַמף מיט דער אָרטאָדאָקסיע אין אַמסטערדאַם איז איהם אויסגעקומען אַ סך צו ליידען ער איז בעשולדיגט געוואָרען אין לייקענען די יודי־שע רעליגיע, אין טרייבען רכילות אויף דער יודי־שער געמיינדע, ער איז אַריינגעלייגט געוואָרען אין חרם, דערנאָך איז ער געצוואונגען געוואָרען עפּענט ליך תשובה צו טון אין שוהל, וואו מען האָט איהם געגעבען ניין־און־דרייסיג מלקות.

עטליכע טעג נאָכ'ן אָנשרייבען זיין לעבענס־ביאָגראַפיע האָט ער זיך דערשאָסען.

אַ גרויסען רושם האָט אַרויסגערופען אין זיין צייט דער זעלבסטמאָרד פונ'ם יונגען יודיש־דייטשען פילאָזאָף אָטאָ וויינינגער, דער מחבר פון „געשלעכט און כאַראַקטער" וועגען וועלכען דער שוועדישער שריפטשטעלער סטרינדבערג האָט געשריבען: „איך אַליין האָבען געהאַלטען דערביי. א. דער זעלטענער רעטענישדיגער מענש, דער וויינינגער".

דער בעריהמטער פראַנצויזישער נאָוועליסט גיי דע מאָפּאַסאַן האָט זיך איינמאָל דורכגעשניטען דעם האַלז. ער אַליין האָט דערביי געזאָגט: „עס איז אַ קלאָרער צייכען פון משוגעת". ווי בעקאַנט איז מאָ־פּאַסאַן שפּעטער געשטאָרבען אין משוגעים־הויז.

צו די בעריהמטע זעלבסטמערדער געהערט אויך אַלבערט באַלין, דער יודישער אינדוסטרי־מאַגנאַט אין דייטשלאַנד, גרינדער פון דער ריזיגער שיף־קאָמפּאַניע האַמבורג־אַמעריקא ליניע און אינ־טימער פריינד פון קייזער ווילהעלם, דעם צווייטען. ער האָט איינגענומען גיפט, ווען האַמבורגער אַרביי־טער האָבען בע תדער דייטשער רעוואָלוציע אין יאָהר 1918, אָנגעקלאַפּט אין זיין טיר.

איינע פון די אומפערשטענדליכסטע זעלבסט־מערדער איז געווען דער קעניג לודוויג פון בייערן, וועלכער האָט שטאַרק געליטען פון מעלאַנ־כאָליע. ווען ער איז געווען אויף דער העכסטער שטופע פון זיין קעניגליכער גדולה, האָט ער זיך דערטרונקען.

צו די וועלט־בעריהמטע זעלבסטמערדער גע־הערען דער רוסישער שריפטשטעלער גאָגאָל, דער קאָמפּאָזיטאָר טשאַיקאָווסקי (וועלכער איז געווען געשלעכטליך אַנאָרמאַל), דער פראַנצויזישער רע־וואָלוציאָנער באַבעף און נאָך, און נאָך.

צוויי אַנטיילנעמער אין דרייפוס־פּראָצעס, הענ־רי און גראַף עסטערהאַזי האָבען געענדיגט מיט זעלבסטמאָרד.

איינער פון די אומפערשטענדליכסטע זעלבסט־מערדער פון אַלע צייטען איז געווען דער אַנאַר־כיסט לאַקאָם. אַ יאָהר פאַר דער מלחמה, אין 3191, האָט פּאַריז געלעבט אין שרעק פון די אַנאַר־כיסטען. די שטאָט איז פערפלייצט געוואָרען מיט פאַלש געלט, אויטאָמאָבילען זענען צוגעגנבעט גע־וואָרען, בענק זענען בעראַבעוועט געוואָרען. די פּאָליציי האָט ביסלעכווייז געכאַפּט אַלע פערשווע־רער, אַ חוץ איינעם, לאַקאָם. נאָכ'ן אַרומזוכען אים לאַנגע צייט האָט מען איהם דאָך אַרעסטירט אויף אַ יריד. ער האָט געזאָגט צו די ריכטער אין געריכט־זאַל, אַז זיי קאָנען איהם נישט פעראורטיילען, ווייל ער וועט זיך פריהער אַליין טויטען. מען האָט גע־שטעלט לעבען איהם אַ טאָפּעלטע וואַך און אים אָפּגעהיט זיין יעדען טריט. אָבער איינמאָל, ווען מען האָט איהם געפיהרט שפּאַצירען, האָט ער זיך אַרויפגעכאַפּט אויף אַ שפּיציגען מויער און אַרויפ—געקלעטערט אויף דעם דאַך. נאָכשיסען האָט די פּאָליציי נישט געוואָלט. די ציימונגען האָבען באַלד אָנגעזאָגט די נייעס און טויזענטער מענשען האָבען זיך פערזאַמעלט אַרום דער טורמע. מען האָט מאָ־בליזירט מיליטער מאַשין־ביקסען — עס האָט אָבער נישט געהאָלפען. ער האָט געזאָגט: „אין צוויי שעה אַרום וועל איך אַרונטערשפּרינגען אין דער־הרגעט ווערען". זיין אַדוואָקאַט האָט איהם גע־פּרובט איבערדערען, אָבער ער האָט זיך אויסגע־לאַכט. סאָלדאַטען האָבען זיך געוואָלט אַרויפדראַפּען אויפ'ן מויער, אָבער ער האָט זיי בעשאָסען מיט שטיינער. טויזענטער מענשען פון גאַנ גאַסהאָבען אים צוגעגעבען מוט. פּונקט צו דער מינוט, נאָכדעם ווי די צוויי שעה זענען אַריבער, האָט לאַקאָם געזאָגט „זאָגט מיין מוטער, אַז מיין לעצטער געדאַנק גע־הערט איהר, און ער איז אַראָפּגעשפּרונגען און דערהרגעט געוואָרען.

אין אָנהויב פון עלפטען יאָהרהונדערט —דער־ציילען יודישע געשיכטליכע קוועלען — האָבען טויזענטער יודען אויס שרעק פאַר די אָנקומענדיגע קרייץ־צוגען אויסגעקוילעט זייערע פרויען זיהן, און טעכטער און מיט פרייד מקדש השם געווען. דער הע־צאָג גאָטפריד פון באָאן דער אָנפיהרער פון קרייץ־צוגען, איז פערשריבען אין דער געשיכטע מיט רויטע טינט. טויזענטער יודען האָבען זיך אָנגעטון מיתות־משונות, אַבי נישט צו טרעפען זיך אויג אויף אויג מיט די רעליגיעזע באַנדעס.

יודישע טעאַטער־סטודיע ביי דער „קולטור־ליגע"

די יודישע טעאַטער־סטודיע ביי דער געז. „קולטור־ליגע" אונטער דער אָנפיהרונג פון ד"ר מ. ווייכערט — דער איינציגער יודישער דראַמאַ־טישער לערן־אַנשטאַלט — האָט פערענדיגט דעם 4־טען סעמעסטער פון איהר בעניינער טעטיגקייט.

אין פערגאַנגענעם סעמעסטער זענען פאָר־געקומען פאָלגענדע למודים: דיקציע ראָלען־שטודירען אין אַנסאַמבל־שפּיל — ד"ר מ. ווייכערט; ריטמיק אין טאַנץ — לאַ ראָטבוים; געזאַנג—קאָמ־פּאָזיטאָר ה. קאָן; יודישע שפּראַך און ליטעראַטור ח. ש. קאַזדאַן; געשיכטע פון יודישען טעאַטער ד"ר י. שיפּער; פּאַנטאָמימיק און דיאַלעקט — ג. פּרי־לוצקי אַנאַטאָמיע, פיזיאָלאָגיע, היגיענע — ד"ר א. גראַבער, פיזיאָלאָגיע און היגיענע פון שטים־אָרגאַן — ד"ר מ. גאָלדינבערג; היגיענע פון הויט — ד"ר י. מילייקאָווסקי; היגיענע פון מויל — דענ־טיסט י. ליפשיץ; צייכענען—אַרכיטעקט ר. שוואַרץ; גרים־גרישא ראָטשטיין אַ חוץ די אויבנדערמאָנטע למודים זענען פאָרגעקומען איינצעלנע לעקציעס פון אָנגעזעהענע שריפטשטעלער און אַרטיסטען אויף טעאַטראַלע טעמעס.

ביי דער סטודיע איז טעטיג אַ שטענדיגער דאָקטוירים־ראַט אין בעשטאַנד פון ד"ר מילייקאָווסקי, ד"ר גאָלדיובערג, דענט. י. ליפשיץ. דער דאָקטוירים־ראַט וואַכט איבער דער פיזישער דער־ציהונג פון די סטודיאַנטען.

פאַר דער צייט פון די זומער־פּעריען קומט פאַר אַ קורס פון שווימען און לייכט־אַטלעטיק פאַר די סטודיאַנטען אונטער דער פאַכמענישער אָנפיהרונג און אונטער דער השגחה פון ד"ר א. גראַבער.

עס איז ענדגילטיג אויסגעאַרבייט געוואָרען און דורך דעם ראַט פון דער סטודיע בעשטעטיגט געוואָרען אַ געוויסער פּראָגראַם פון דער דריי יאָה־ריגער לערן־טעטיגקייט. דער פּראָגראַם וועט איצט פערעפענטליכט ווערען און וועט יעדען אינטערע־סאַנט צוגעשיקט ווערען.

די סטודיע ציילט 30 מיטגלידער: 16 מע־נער און 14 פרויען. נאָך די פעריען טרעט צו די סטודיע צום צווייטען עפענטליכען אויסטרע־טונגען. פיר נייע למודים וו לען צ. א. געלערנט ווערע: מימיק — א. מאַרקוויטש, יודישע ליטע־ראַטור — ש. מענדעלסאָן, אַלגעמיינע און יודישע געשיכטע — ד"ר א. מאַלער, קולטור־געשיכטע — פסיכאָלאָגיע — סימכאָוויטש; אקוסטיק - א. גינז־בורג; דעקאָראַציע און טעכניק פון דער ביהנע — מאַלער וו. וויינשרויב; איינציטיג וועט געעפענט ווערען אַ נייער קורס פאַר אָנפאַנגער. וועגען אַלע אינפאָרמאַציעס דאַרפט זיך ווענדען אויפ'ן אַדרעס: געז. „קולטור־ליגע" קראָכמאַלנע 36. (פאַר דער סטודיע).

דער „פוילישער שטערן"

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן פון דעם וועלט־קריג

(26

— עס פרייט מיך זעהר אייך צו זעהן! — האָט האַרי אַרויסגעמורמעלט, אָפּפיהרענדיג זיין בליק אין אַ זייט.

— גאָט מיינער, ווי לאַנג איך האָב אייך נישט געזעהן... עס דוכט זיך מיר אַפילו אויס, אַז אייער שטים האָט זיך אַפילו געענדערט!

— איך בין ליידער, פערקיהלט. — האָט האַרי אַ זאָג געטון.

— נו, נו,! דאָס איז נישט קיין פערקיהלונג !— האָט זיך די מאַדאַם מאַלפּלאַקע פונאַנדערגעלכט— דער טעמבער פון אייער קול האָט זיך נאָר געענ־דערט און פעסטער געוואָרען... בעלפאָרד, איך קאָן גיין אין אַ געוועט, אַז איהר האָט זיך פערליבט.... שוין־דשע אין דער שוואַרצער יפת תואַר, נאָך וועל־כער מאַרטימער לויפט אַזוי נאָך ?

זי האָט הינטערווילעכץ אַ קוק געטון אויף מאַרטימערן, אָבער יענער האָט נישט געהערט, וואָס זי האָט געזאָגט, ווייל ער איז געווען פערטון איב'ם שמועס מיט בערענטן און מיט דעם ריזיגען דייטש.

— ווען מיינט איהר עס ? — האָט האַרי אַ פרעג געטון.

— מאַכט זיך נישט, אַז איהר ווייסט נישט !— האָט שטרענג אַ זאָג געטון די מאַדאַם מאַלפּלאַקע — איך האָב געהערט וועגען דער טענצערין נאָר־על־דין... אונזער פריינד פיהרט זיך אויף זעהר אַנ־פּאָרזיכטיג... אין איין העלען טאָג וועלען מיר אַלע צוליב איהם אַריינפאַלען... די מענשען אין דעם לאַנד האָבען זיך די לעצטע צייט שטאַרק אונטער־געמאַרטעלט, מיין ליבער בעלפאָרד ! איך לעב דאָ

שוין פערציג יאָהר, און איך זעה עס אויסגעצייכענט. מיר מוזען האַנדלען אויסערגעוועהנליך פאָרזיכטיג, און מאַרטימער וועט פערענדיגען דערמיט, אַז ער וועט אַלץ אומברענגען... איך האָב בדעה צו זאָגען עס איהם היינט גלייך אין פנים אַריין... דער „דריי־צענטער נומער" און בערענט וועלען מיר אין דער הינזיכט אונטערהאַלטען... איך וואָרען אייך, בע־רענט וועט איהם אַריינזאָגען גאָר נישט קיין גע־שמאַקע זאַכען....

דער שמועס מיט דער פרוי מאַלפּלאַקע האָט געוועקט די נייגעריגקייט ביי האַרין.

ער האָט בשום אופן נישט געקאָנט פערשטיין, ווי ס'איז מעגליך געווען, אַז אזא פיינע, וועלטליכע פרוי זאָל האָבען אַריינגעפאַלען אין אַזאַ מיאוסער חבריא.

פערגעבענדיג איהר זייטיגע פראַגען, האָט ער זיך אויף אַ קונציגען אופן דערוואוסט געוויס, וואו זי וואוינט אין לאָנדאָן, און אַז זי האָט אַ סך קאַנט־שאַפט אין די אָפיצירען־קרייזען ובפרט אין די פלאָט־קרייזען.

— אלזא, איך האָב געהאַנדעלט, ווי איך האָב אייך צוגעזאָגט, הער בעלפאָרד — כ'בין נישט גע־זעסען מיט פערלייגטע הענד... מיר דוכט זיך, אַז איך האָב זיך פערבונדען מיט אַ פערזאָן, וואָס וועט אייך פעראינטערעסירען.. דאָס איז אַ קאָמאַנדיר פון אַן אונטערוואַסער־שיפעל, וועלכער איז מוראדיג פעראינטערעסירט מיט ספּיריטיזם... ווען קאָן איך אייך מיט איהם בעקענען ?

מאַרטימער האָט געשמערט האַרין צו ענט־פערן אויף דער דאָזיגער פראַגע.

מיט אַ הויכער שטים האָט ער איבערגעריסען דעם שמועס, און פאָרגעשלאָגען צו פערנעהמען די ערטער :

— מיינע הערשאַפטען, מיר וועלען אָנהויבען, לאָמיר נישט פערלירען קיין טייערע צייט.

האַרי האָט פון פריהער־אויס צוגעגרייט פאַר זיך אַן אָרט ביי דער טיר.

מאַדאַם מאַלפּלאַקע האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף דער סאָפקע צוזאַמען מיט בערענטן.

מאַקס האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ פאָטעל ביים קאַמין.

דער „נומער דרייצען" האָט זיך אַוועקגעזעצט לעם דער פּיאַנאָ, און מאַרטימער איז געבליבען שטעהן אָנגעלעהנט אין דעם קאַמין.

— דעם פערצעהנטען — האָט מאַרטימער אָנ־געהויבען, ווען אַלע זענען שוין געזעסען אויף די ערטער — דעם פערצעהנטען וועט די אַדמיראַ־ליציע אָנהויבען אַוועקצושיקען קיין פראַנקרייך נייע צעהן דיוויזיעס. עס זענען אָנגענומען געוואָרען די שטרענגסטע מיטלען, צו האַלטען דעם ענין בסוד סודות. עס איז דערווייבער אָנגעקומען דער פריידיג מאָמענט, ווען אונזער אָרגאַניזאַציע וועט מוזען אַרויס ווייזען איהרע אַלע מעלות און פעהיגקייטען.

זיין בליק האָט פאַמעליך בעטראַכט אַלע אָנ־וועזענדע, אָבער קיינער האָט איהם נישט געענט פערט.

האַרי האָט דערפיהלט, אַז די שטימונג אין אַלגעמיין איז נישט קיין ספּעציעל־גינסטיגע אין בעצוג צו מאַרטימערן.

— איך האָב דאָ אַלע צוזאַמענגערופען, כדי בשותפות צו מיישב צו זיין זיך, ווי־אַזוי מיר וועלען ווי־אַמשנעלסטען איבערגעבען ידיעות אויף יענער זייט ברעג.

דאָס מאָל וועלען אונז די אַלטע אונזערע פער־בינדונגען און מיטלען קנאַפּ העלפען. אַלע מיטלען וועט מען מוזען ווענדען אין איין ריכטונג. די אָב־סערוואַציעס אויף די פּאָרטען מוז מען אַרונטער־נעהמען. דער גאַנצער פּלאַן פון טראַנספּאָרטירען

דאָס מיליטער געפינט זיך אין רשות פון איין מענשען. אין דער אַדמיראַליציע.

בערענס, וועלכער האָט לעת עתה געשוויגען, האָט מיט ספק אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ :

— דאָס פערשווערט דעם ענין...

— וואַרט אַקאָרשט ! — האָט איהם מאַרטימער איבערגעשלאָגען — איך ווייס אַליין, אַז ס'איז שווער. ס'איז נאָך שווערער דערפאַר, ווייל, ווי עס דוכט, האָט די מאַכט זיך דערוואוסט וועגען דער עקזיסטענץ פון אונזערע אָרגאַניזאַציע.

מאַדאַם מאַלפּלאַקע און בערענס האָבען זיך פּילדייטיג אָדורכגעקוקט :

— וואָס האָב איך אייך געזאָגט ?

— איך האָב אייך געוואָרענט....

— הייסט עס, — האָט מאַרטימער פאָרטגעזעצט נישט הערענדיג זיי — אַז די אַרבייט אויפ'ן ברעג וועט מען מוזען צייטווייליג ליקווידירען, און אַלע כוחות קאָנצענטרירען אין לאָנדאָן... מאַקס און בערענס וועלען ווייטער נעהמען אויף זיך די פליכט פון איבערגעבען אינפאָרמאַציעס די אונטערוואַסער־שיפלעך.

דער „דרייצעהנטער נומער" האָט זיך נישט איינגעהאַלטען :

— אַרבייטען אין לאָנדאָן ?... אין לאָנדאָן ! דאָס איז זעהר געפעהרליך, מיין פריינד !... צי קאָן איך לאָנדאָן ? פאָרטסמוט, סוט־האַמפּטאָן, דער אינ־זעל פייט, נו־יאָ, דאָס איז מיין געביט, אָבער לאָנ־דאָן ?... לאָנדאָן — גאָט בעהיט !

מאַרטימער האָט אָנגעשטעלט אויף איהם די גראָבע גלעזער פון זיינע ברילען, און רוהיג גע־זאָגט :

— איהר וועט אויספיהרען מיינע בעפעהלען, פּונקט אַזוי, ווי איהר האָט עס פריהער געטון...

בערענט האָט געוואָלט אויסגעטון און צוריק אָנגעטון זיינע פענסנע.

דערביי האָט ער בעמערקט :

— דער „נומער דרייצעהן" איז גערעכט ! ער קאָן זיין געביט, און דאַרף דאָרט בלייבען אַרבייטען.

(המשך קומט.)

וואונדער איבער וואונדער / (שטיפערייי) פון ב. האונער

דאס גרעסטע וואונדער פון אלע וואונדער אין דער וועלט איז נישט דער טעלעגראף, דער טע־לעפאן, נישט די וויקטאראלא, נישט די ראדיא, און נישט די לופט־שיפען.

דאס גרעסטע וואונדער פון אלע וואונדער איז דער אויפטו פון דעם בעריהמטען פראפעסאר, וואס בעהמט זיך אונטער צו מאכן פון א מאן א פרוי און פון א פרוי א מאן.

ווען איך טראכט זיך אריין אי ןדעם אויפטו מיט מיין הומאריסטישען שכל, זעה איך א יועלט אין גאנצען א נייע, א פרייע, אנ'אנדערע.

א יועלט ,וואס מע ןוועט מעגען אגרופען וועלט. עדיסאן מיט אלע זיינע ערפינדונגען האט איצט א פנים ביי מיר יוי צוויי סענט.

נאך אלעמען דארף מען זיך פרעהען וואס מיר לעבען אין אזא יועלט.

יעדער טאג, יעדע שעה, ברענגט אונז עפעס נייעס, עפעס וואס איז פריהער נישט געוועז.

ווען איך טראכט זיך טיף אריין אין דעם נייעם אויפטו פון דעם פראפעסאר יוערט מיין פאנטאזיע בעפליגעלט און זי בעהמט פליהען, פליהען יוייט אין די הימלען און אפשר נאך העכער...

מיט קיין טויזענד לופט־שיפען קענט איהר זי נישט אניאגען!

דאס איינציגע וואס איך בעט גאט איז, אז איך זאל נישט שטארבען אזוי גיך; איך זאל נאך אליין עפעס געניסען פון דעם אויפטו.

מיין פאנטאזיע שטעלט זיך פאר אט אזא בילד:

אין א שעהנעם פריהמארגען שטעה איך אויף, טו זיך אן אין מיינע בעסטע קליידער, עס אפ אנ־בייסען, טו א קוש מיין פרוי, זאג איהר „דא יויד־דעביא" און געה מיר אוועק צום פראפעסאר, מיין פרוי זאל נישט וויסען. און איך היים מיך איבער־מאכען פאר א פרוי.

און עס נעהמט נישט לאנג, אויב א סך איז א שעה אויפ'ן זייגער, און איך ווער א פרוי מיט אלע פיטשעווקעס.

אויפ'ן וועג געה איך אריין אין א דעפארטא־מענט סטאר, קויף זיך איין פרויען־קליידער, פרויען שיכלעך, א היט, קרעלען, אויערינגלעך, ליפען־פא־מאדע ,פודער, פוץ זיך אויס און איך קום אהיים צו מיטאג.

ווייסט נישט מיין פרוי ווער איך בין; וויל זי מיר נישט געבען קיין עסען ;נעהם איך דאך שרייען :

— „סטיישע, וואו איז דאס געהערט געווא־רען, אז א פרוי זאל איהר מאן נישט וועלען געבען קיין עסען?

קוקט מיך מיין פרוי אן ווי משוגע, קוועטשט מיט די פלייצעס, רופט אריין מענשען מען זאל מיך אוועקשיקען אין א דול־הויז.

נעהם איך ארויס דאס צייגניש פון פראפע־סאר און איך ווייז ווער איך בין ;או איך בין דער געזעצליכער מאן פון מיין ווייב. נישט מעהר איצטער בין איך אויך א פרוי. אבער דאס בעווייזט נאך נישט, אז איך בין צו מיין פרוי נישט קיין מאן...

איהר קאנט זיך פארשטעלען אזא מין פלאנ־טער?

דערווייל גיט מיר מיין פרוי מיטאג און איך עס און איך קריג זיך נישט מעהר מיט איהר.

מחמת איך בין דאך שוין נישט מעהר קיין מאן נאר א פרוי.

און ווי באלד איך בין אויך א פרוי, און זי אויך א פרוי, האבען מיר זיך ביידע ליב ווי דאס לעבען.

הייסט עס, אז מיר זענען שוין ביידע צוויי גוטע חברטעס.

פערגעסט זיך מיין ווייבעל, אז איך בין ערשט מיט עטליכע שעה צוריק געוועזן איהר מאן, מיט וועמען זי האט געהאט דריי שעהנע קינדער, און זי בעהמט זיך פאר מיר אויסריידען דאס הארץ, דער־צעהלט מיר, וואס פאר א שלעכטער מאן איך בין געווען, וואס פאר א קארגער און זי רופט מיך:

קרוינעלע, הארצעלע, און... אט דערמאנט זי זיך פלוצים אז זי רעדט דאס פאר איהר אייגענעם מאן, ווערט זי צוטומעלט, אויפגערעגט און זי הויבט אן שרייען מיט קולות, אז איך מוז צוריק ווערען א מאן; זי מוז האבען א שפייזער פאר די קינדער, א בעשיצער; איך מוז שוין אוועק צום פראפעסאר אז ווערען צוריק א מאן ווי איך בין געווען פרי־הער.

וויל איך נישט. ווערט זי אין כעס און טוט א געשריי :

— „וואַרט, וואַרט, איך וועל דיר שוין ווייזען ווי נישט צו פאלגען א ווייב !"

און זי לאזט מיך איבער מיט די קינדער, לויפט אויך אוועק צום פראפעסאר און זי הייסט מא־כען פון זיך א מאן.

ווערט מיר פינסטער אין די אויגען : וואס טויג מיר א מאן? ווער דארף א מאן? וואס קען איך טון מיט א מאן ?

נעהם איך שרייען אויף איהר :

— חייקע, וואס האסטו געטון ?

ענטפערט זי מיר :

— איך הייס נישט מעהר חייקע, נאר מאָ־טעל ;רוף מיך מאטעל. דו הערסט? אויס חייקע!

— אויב אזוי — זאג איך — האבען דאך די קינדער מעהר נישט קיין מאמען, זענען זיי דאך געבליבען יתומים.

— עס איז דיין שולד! — שרייט מיין פרוי, וואס רופט זיך שוין מאטעל — עס איז דיין שולד! דו ביזט געוועזן דער ערשטער, וואס האט געמאכט

די קינדער פאר יתומים, ווען דו ביזט צוריקגע־קומען פון פראפעסאר האבען זיי מעהר נישט געהאט קיין טאטען... און ווען איך ווער נישט קיין מאן, וואלטען די קינדער אונזערע געהאט צוויי מאמעס, און אזא זאך איז נאך נישט געהערט געווארען זייט די וועלט שטייט און חרויסען.

— איצט איז דען בעסער? — פרעג איך ביי מיין געוועזענער פרוי, וואס רופט זיך מאטעל — איצט איז דען בעסער?

— איצט האבען די קינדער ווידער א טאטען מיט א מאמען; נישט מעהר די זאך האט זיך גע־ענדערט: פריהער ביזטו געוועזן דער טאטע און איך די מאמע, און איצט בין איך דער טאטע און דו די מאמע. פריהער האסטו געהייסען מאטעל און איך חייקע און איצט הייסטו חייקע און איך מאטעל.

— אויב אזוי — זאג איך — מהזטו פון איצט אן און ווייטער זיין מיין פרנסה־געבער; מיין שפייזער; וויל איך האבען שעהנע קליידער, פאהרען אין די בעדער, געהן שפאצירען, פערברענגען מיט פרעמדע מענער; איך וויל איצט איבערנעמען דיין ראלע !

— דאס וועט נישט געהן — ענטפערט מיר מיין פרוי מאטעל— נישט איך האב כוח צו אר־בייטען, נישט איך וויל ארבייטען, נישט איך ליב דיך !

— אויב אזוי — זאג איך — וויל איך מיט דיר נישט וואוינען ;איך וויל מיט דיר נישט זיין אונטער איין דאך — לאמיר זיך גט'ן.

איז זי צופרידען...—

ווערט מיר קאלעמוטנע אויפ'ן הארצען, מחמת איך ליב זי, דאס הייסט מאטלען; איך מיין יוהן מאטעל איז נישט געיוען קיין מאן, האב איך זי זעהר ליב געהאט.

זאג איך צו איהר, צו מאטלען, הייסט עס :

— ווייסטו וואס מאטעל, צוליב די דריי קינ־דער, יואס מיר האבען, וועלען מיר ווייטער בלייבען מאן און ווייב ווי פריהער, ווי מיט א פאר טעג צוריק; זיי זא פרוי איז נישט פאר מייבע כוחות; ווי א זאך מאכט זיך... כ'ווייס... איך קען נאך אמאל דארפען ליגען אין קימפעט... מעהר פעהלט מיר נישט... דריי קינדער א גענוג... און פאר דיר זיין א מאן איז אויך נישט צום האנד, ביזט נישט געוועהנט צו דעם; א מאן דארף שרייען, טר־פען מיט ד יפיס, וואַרפען אמאל אנ'אויג אויף א א פרעמדע ווייבעל, און דו קענסט עס נישט... טא לאמיר זיך צוריק בייטען מיט די ראלען — זאל עס בלייבען ביים אלטען .

בין איך געווארען אין כעס און אוועק צום זעלבען פראפעסאר און איהם געבעטען ער זאל מיך צוריק מאכען פאר א מאן.

די אפעראציע איז געלונגען און איך בין צוריק דערזעלבער מאן וואס געווען.

דרעהען זיך איצט ארום אין הויז ביי מיר צוויי מאטעלס : איך און מיין פרוי.

האבען איצט די קינדער צוויי טאטעס און נישט קיין איין מאמען...

אט אזוי א, ווי איהר העהט, פליהט מיין פאנ־טאזיע ווייט, ווייט אי ןדי הימלען און איך זעה פאר זיך קאמישע בילדער...

——=:(O):=——

זער־הענדיג סאמבערג'ן
אייניגע זייטיגע רעפלעקסען

זעהענדיג סאמבערג'ן אין „שיילאק", קומען אויפ'ן זינען פאלגענדע רעפלעקסען :

אין קווער־שניט פונ'ם יודישען טעאטער זע־העז מיר דאס רוב פענאמענען —

דאס פענאמענאלע בעשטייט דערהויפט אין דעם, וואס דאס יודישע טעאטער־לעבען שפילט די ראליע פון א „מלאכים־מאכערין" : די יודישע מעלפאמענע, „אונטערגעיוזשקעט" פון דעם מהיכא תיתא'דיגען רעצענזענט, און געיובעלט פון דעם אלוועלטליכען יודישען מ ו י ש ע נ ס ו ם, פער־וואנדעלט אונאויפהערליך די אלם נאטור־בעגאבטע אקטיארען אין פריהציימיגע פענאמענאלע קא־ליקעס...

אין דעם רוב מנין ובנין איז דער יודישער אקטיאר בעוואפענט אין זיין פאזיציע־קאמף בלויז מיט עם הארצות, מיט איגנאראנץ, מיט חוצפה, און מיט פערברעכערישער נאאיוויטעט, - וואס צו־ברעכט איהם, ווי א שרוי.

דאס לעבען שווענקט איהם איצט אפ פון זיינע פאזיציעס, אין ער שטייט אויף דער שוועל פון בעטעל־ברויט.

די קונסט, ביי וועלכער דאס ג ע ל ד איז געוועזן אויף דעם ערשטען פלאן און די ל י ב ע איז געוועזן א לעבעדיגע־מסחר'ריגע, דארף זיך איצט — און דאס על־פי געזעץ פון אומברחמנות'־דיגער קאנסעקווענץ – זשוויכן פון ש א נ ד ע...

* * *

י צ ח ק ־ א י י ז י ק ס א מ ב ע ר ג איז א גליקליכער און בפירוש פענאמענאלער אויסנאהם אין דער איצטיגער יודישער אקטיארען־משפחה.

דער רעזערוואואר פון זיינע נאטור־כוחות איז אונגעהויער גרויס —

דער ווידערשטאנדס־טעמפעראמענט, די זעל־טענע אינטואיציע, וועלכע ער האלט פעסט אין די פויסטען טראגט נישט די אייזערנע הענדשקעס פון בעוואוסטזיניג קולטורעלען אינטעלעקטועל־ארכי־טעקטאנישען צוגאנג צום בעהאנדעלטען טעאטרא־ליש־קינסטלערישען אויפרייס־שטאף, און דעריבער איז די ערשיינונג ס א מ ב ע ר ג נאך א גרעסערער וואונדער, נאך א גרעסערע איבערראשונג, נאך א גרעסערע מערקווירדיגקייט.

ס'ארא סאלטא־מארטאלע איז דער לעבעדיגער שפרונג פון דעם ל י ט וו א ק אין דער „אמעריקא־נערין" ביז דער מיקעל־אגרושעלא־געשטאלט פון ש יי לא ק' ן, וואס סאמבערג האט אונז מיט זיין פענאמענאלען וויהען טאלענט ארויסגעצויבערט.

* * *

און —

אז דער גרויסער קינסטלער לאזט זיך ארא צו שונד ומעג עס זיין צוליב דעם טראדיציאנעלען בויך־תירוץ) איז עס פאר איהם, ווי דער בוי־מייס־טער זאל זיך לאזען קלעטערן אויף לייכט־ברוכיגע רושטאוואניעס – ס'קאן ווערען ט ר א ג י ש.

איז עס נאך ערגער : ס'איז ל ע כ ע ר ל י ך, ווי ווען אויף צו אפרוימען א געוויסען וואנד־קרי־כערישען אינזעקט, קייקלט מען ארויס א צוויי־און־פערציגער הארמאט.

און כדי נישט געשעדיגט, נישט געניזוקט צו ווערען, און הנאה האבען ביים מאכען שבת פאר זיך (וואס דאס גראד איז זיך מורא'דיג נוקם) דארף ער זארגען פאר דער ריינינקייט, פאר דער איינהייטליכקייט, פאר דער ר ע ג ו ל י ר ט ע ר אטמאספער פון זיין סביבה.

א מארצעפאן סערווירט אין א שווייסיגער, צופוילטער אניטשע איז נישט אין מויל צו נעהמען...

ס. ב.

——=:O:=——

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE
ZIELONA 6,
Telefon 12-333
tel. 12-333
tel. 12-333
ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פארפאלען צו יעדער צייט
ביינאכט און ביינאכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאלאגישע הילף.
פערהיטונגס־שטעל אונטער דער ליטונג פון א ד"ר־ספעצ. פון 9 אוו. ביז 3 ביינאכט

(48

ר. אייזראעל
ליבע און טויט
סענסאציאנ. עראטישער ראמאן פון לאדזשער לעבען

— און אז איך האב געהערט ענגליש איז גאס ?

— כ'האב צוליב דעם צו אייך קיין טענות נישט, איך האב אייך נאר געוואלט איבערצייגען, אז איך ווייס דאס איהר קענט יא נירענבערגען און, אז איהר האט נאך היינט געהאט מיט איהם פערשידענע עסקים.

— איך וויל וויסען גענוי וועגען וואס דא האנ־דעלט זיך, אנדערש וועל איך גארנישט רעדען, איהר קענט מיך אפילו דערהרג'ענען, ביי שי דאזיגע ווערטער האט מאקס אנגעלעהנט דעם קאפ אויף די הענד און געשוויגען.

— דו דארפסט זיך נישט איינ'עקשנ'ענען. איך וועל דיר גענוי זאגען וועגען וואס ס'האנדעלט זיך מיר. נירענבערג האט היינט פערפיהרט א יונג מיי־דעל, אזעלכע וועלכע ער האט נישט געדארפט דיה־רען, אזעלכע, וועלכע איך האב געהיטען ווי אנ'אויג אין קאפ. נירענבערג האט היינט מיך שרעקליך פארגעבראכט.

— נירענבערג איז שוין ווייט פון לאדז, איז געוועזן דער לאקאנישער ענטפער פון מאקסען.

— דאס איז נישט אמת, טעבניש און פיזיש אונמעגליך. האט דער דעטעקטיוו געשריגען. דו וועסט ביי מיר פערפוילט ווערען. נידערטרעכטיגער הונד, איך וועל דיך פערניכטען, אויב דו וועסט מיר נישט גענוי אויסזאגען, וואו נירענבערג געפינט זיך איצט.

— איך האב אייך געזאגט, אז נירענבערג איז נישט מעהר אין לאדז, האט מאקס נאכאמאל גע־זאגט און אינגאנצען ענטשוויגען געווארען.

קאפיטעל 16
ארימע, אומגליקליכע סאניע

ווען נירענבערג מיט סאניען זענען ארויס פון גראנד־קאפע און ביי דער טיר איז געווארען דער גרויסער טומעל, איז שוין פאר דער טיר פון האָ־טעל געשטאנען אנ'אויטא. נירענבערג מיט דער

הילף פון עפעס אנ'אומבעקאנטען שטארקען, עקעל־האפטען מאנספערשוין האבען אנגענומען סאניען פאר די הענד און איידער זי האט זיך בעוויזען ארומצוקוקען איז זי שוין געזעסען אין אויטא אין פון ביידע זייטען זענען געזעסען די צוויי מאנס־פערשוינען מיט ווילדע צוהיצטע פנימ'ער און אונ־געדולדיגע מינעס.

יוען סאניע איז געקומען צו זיך האט זי זיך גלייך אריענטירט, אז זי איז אריינגעפאלען, אז זי איז פערגאנט געווארען אין א נעץ, אז נירענבערג האט פערטראכט א נידערטרעכטיגען פלאן און אפ־געגנאנט דעם דעטעקטיוו אין זיין געהילף, וועלכער האט זי געהיטען דורכ'ן הייבטיגען אווענד.

אין גאס איז שוין טונקעל געווארען און דער אויטא איז געלאפען שנעל, דורך פערשידענע גא־סען, אזוי אז סאניע האט פערלוירען די גאנצע אריענטאציע וואו זי געפינט זיך איצט. וועגען צו־קומען צום פענסטער פון אויטא, כדי אימיצען צו וויסען געבען, אז מען פערפיהרט זי, האט נישט גע־קענט זיי וקיין רייד. זי איז שטארק געהיטען גע־ווארען פון ביידע זייטען און איז געזעסען אזוי ווי אין א פרעס.

— וואואהין פיהרט איהר מיך, ה' נירענבערג, האט סאניע וויינענדיג געפרעגט.

— איצט שטיל זיין, האט נירענבערג שוין גע־זאגט מיט א גאנץ אנדערען טאן, ווי ער פלעגט געוועהנליך מיט איהר רעדען, איצט גארנישט רע־דען, ביז מיר וועלען קומען אויף אנ'ארט און דארט וועל איך מיך מיט דיר שוין אדורכרעדען.

— וואס ווילט איהר פון מיר, וואס האב איך אייך פארא שלעכטס געטון.

— שטיל, זיין, האב איך איינמאל געזאגט.

— איך וועל נישט שווייגען איצט, איך וועל שרייען, איך וועל מאכען געוואלדען, איהר קענט מיך דער'הרג'ענען, מיר איז שוין אלץ איינס. איהר קענט טון, וואס איהר ווילט.

סאניע האט די דאזיגע ווערטער געזאגט מיט א טאן פון א פולשטענדיג רעזיגנירטען, פערצווייפעלטען מענש, פון א מענש, וועלכען ס'איז שוין באמת אלץ איינס, וואס מיט איהם וועט איצט געשעהען.

סאניע האט כמעט ווי געשריגען און דער שאפער, וועלכער איז געזעסען און געיאגט מיט זיין מאשין, האט זיך אויסגעדרעהט, כדי צו זעהען, וואס ס'טוט זיך אין דער טאקסובקע.

סאניע האט אבער שוין מעהר נישט געהערט. נאר שטארק געוויינט, בעגראבענדיג איהר פנים אין די הענד. דעם שאפער איז דער ענין אפילו נישט געפעלען געווארען, אבער ער איז שוין געווען געוואוינט צו פערשידענערליי סצענעס, וועלכע קו־מען פאר. בעזונדערס צווישען יונגע פרויען און מענער, אין טאקסובקעס, און ער איז רוהיג ווייטער געפאהרען, וואואהין מ'האט איהם געהייסען. די טאקסובקע איז געפלויגען דורך פערשידענע גאַ־סען און דער שאפער האט נאך אלץ נישט געוואוסט, וואואהין ער פאהרט. ערשט אויף אנ'עק גאס אין באלוט האט נירענבערג געהייסען דעם שאפער שטעהן בלייבען.

דער צווייטער אומבעקאנטער מאנספערשוין איז אויסגעשטיגען מיטשלעפענדיג מיט זיך סאניען און נירענבערג האט נישט דערלאזט אפילו דעם שאפער קומען צו זיך און געהייסען זיך פיהרען איינעם אליין אין דער ריכטונג צו דער שטאט.

(פארטזעצונג קומט.)

אויסשניידען

100% זיכערע פרעזערוואַטיווע!!

Ultra

GUM...?!

אומזיסט!!

היינט בעקומט איהר די פרעזערוואַטיווע „ULTRA" אין די בעטרעפענדע געוועלבער נאָכ'ן בעלען דעם אַנאָנס.

אויסשניידען

אויסשניידען

אויסשניידען

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך וואַקסט גרויס שוין ווי א מענשען-קאָפּ, אדער אַזוי ווי א וואַסער-קאַן און עס פעלט שוין אין דעם בוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבליך. ספעציעל גענומען הייל-באַנדאַזשען אייגענצייכענט מיט דורך גרויסע ערפאָלגען מיט מיינע אַנ-האַלטונג און פון דיינען ערטעמסער

דאָקטאר בראָכן בענדער באַנדאַזשעס זיכער דעם שמערצען און געפעהרליכסטען בראָך. אויך פאר הויקערס לאַמענגען מיט הייל-קאָרסעטען און פאַרשטען פאר פערקרומטע פיס און פלאַך-פוס ספּעציעלע אייגלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גלידער פיס און הענט, גומענע זאָקען פאר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.

עמפּפאַנגס פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוענד.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

באמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונ-בעדינגט נויטיג. דיפלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזי-טעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראַנס, פּראָפ. דר. י. מא-רישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

דאַנק בעזונדערן ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, ספעצ. פאר בראָך-לייבענדע אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 29, פראָנט 2. שטאָק, פאר דער גיכער אינטערעס מענלאָזער הילף און רעטען מיך דעם ערשטען טאָג ראש השנה פון דעם שווערען און פאר מיין לעבען געפעהרליכען בראָך, פאר דעם וויסענשאַפט-ליכען אַלדינגען מיר דעם בעטראַכט פון זיין מעטאָדע. דאַנק איך אויף דעם וועג הערצליך און עמפעהל איהם דערדורך פאר אַלע בראָך-לייבענדע.

Dr. M. Minzer, N. lekarz kolejowy K. Chorych.

אויפפאָדערונג!

דערמיט פאָדערען מיר אויף די פערוואַל-טונג פון אונפּאַרטייאישען פעראיין פון ציימונגס-פערקויפער אין פערלויף פון 2 טעג צוצושטעלען אין פעראיינס-לאָקאל דאָס אָריגי-נעלע קאַסע-בוך, ווי אויך די קוויטאַרישען און די פעראיינס-סטאַטוטען אונבעדינגט מיטוואָך, דעם 1/7 8 א זייגער אָוענד. מיט אַכטונג

די רעוויזיאָנס-קאָמיסיע

מ. טאַנעליכט, שמואל זיסמאַן. 3681

Dr. med. N. ROZEN

צאָהן-כירורג

קראַנקהייטען פון ציינער, דזיאַנסלעס, גימען א.א.וו. ציינער-רעגולירונג, רענטגען-דיאַגנאָסטיק.

אנדזשעיא 7, טעל. 216-57.

עמפּפאַנגס-שעהן, פון 3—7 נאָכמ'

DR. MED.

L. Pikielny

אורולאָג

ספעציאַל-אַרצט פאר נירן, בלאָז און אורין-קראַנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעהמט אָן פון 4—7 אָוענד.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאַליסט פאר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמ.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאר פרויען.

Dr. med. Łagunowski
Piotrkowska 70
i róg Traugutta
Tel. 181-83.
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych
Leczenie światłem: promieniami Roentgena i lampą kwarcową.
Przyjmuje od 8^{30} do 10° rano, od 1-ej do 2^{30} pp., od 6 do 8^{30} w., w niedziele i święta od 10 do -ej. Dla pań oddzielna poczekalnia.

DR. MED.

Haltrecht

ספעצ.-אַרצט פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנקה.,
נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 6 ביז 8.30, אָוו. זונטאָג פון 9 ביז 12 בייטאָג.

פּיעטריקאָווער 10

נעמט אן אין לעטשניצע סאַניטאַס Śródmiejska 8 פון 12^30 ביז 1^30 נאָכמ.

Dr. med.

W. Eychner

גינעקאָלאָג-אַקושער

זגערזשער 11

טעלעפאָן 134—72

נעמט אן פון 2—3 נאָכמ.
און פון 7½—9 אָוונד.

אריך

יעדען קוואַנטום צו בילינע פרייזען

ליפערט

Południowa 22

טעל. 191-26 און 190-48

השבת אבדה.

ווכטאָג האָב איך פערלוירן א בעמעלע מיט געלד און שעק-אינקאַסאָ-קוויט פון Staromiejski Bank Ludowy № 1517 אויפ'ן נאָמען פון ב. שאַמאַן, לימאַנאָווסקא 8. דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען אָפּצוגעבען אין אדמ. פון „נייעם פאָלקסבלאַט" דער קוויט ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג. 3670

פּאַרפומעריע

J. Drukier

לאָדז, זאַוואַדזקאַ 5,

טעלעפאָן 175-92

מאַכט בעקאַנט, אַז זי האָט איבערגענומען די פערטרעטונג אויף דער גאַנצער לאָדזער וואָיעוואָדזשאַפט פון די אויסגעצייכענטע פרעזערוואַטיווע

RADIO-GUMME

„OLLA" PREZERWATYWY

דאָרט זענען אויך שטענדיג אויף לאַגער פרישע פרעזערוואַטיוען פון דער מאַרקע „OLLA"

יעדער איינציגער

מעבעל

האָט זיך אי-בערציינט, אַז פאר דיוואַנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען או"וו צאָהלט די העכסטע פרייזען

א.ווילצמאַן שענקעוויטש 23

טעלעפאָן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

8-וינג, רעטניקעס!

אנשטאָט זיך בארגעז א בעט אויף אפגוי-געלד פערזוכט אייך בעסער פאר'ן זעלבען געלד מיט אַנ'עכט פּאַטענטירט בעט מיט א מאַטראַץ

Palma-Patent

וואָס איז אלעמען בעקאנט מיט זיין פּראַקטישקייט, דויערהאַפטיגקייט און עסטעטישקייט מיט א גאַראַנטיע אויף 3 יאָהר.

אויף לאַגער שטעטס א גרויסער אויסוואַהל לעזשאַקעס, פעלד-בעטלעך, פעלד-בענקלעך — ווי אויך — מאַטראַצן געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיסקע קאָזעטקעס, טאַפּטשאַנעס, מעסער-מאַסען

רעיעלע בעהאַנדלונג! פאַבריקס-פרייזען זעמטליכע רעפּעראַטורען;

הורט לאָדז, פּולנאָצנאַ 24, טעל. 131-85 דעטייל

Dr. med. J. BETTE

ספעציאַל-אַרצט פאר אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

Piotrkowska 6, telef. 148-95

נעהמט אָן פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאָכמ.

Dr. med. B. FROM

ספעציאַל אַרצט

פאר אַקושער- און פרויען-קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

ZAWADZKA 46, telef. 142-61

נעהמט אָן פון 1 ביז 2 און פון 7 ביז 8 אָוענד.

Dr. med.

M. Rosenthal

ספעציאַליסט פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקה.

11-go Listopada 19 (קאָנסטאַנטינער)

telefon 223-34 טעלעפ.

נעהמט אָן אין דער היים פון 4 ביז 7 אָוענד און לעטשניצע „פּאַמאָץ" ליסטאָפּאָוסקיעגאָ 1 (אַלעקסאַנדרער-גאַס) פון 1—2 נאָכמיטאָג.

ד"ר ראַבינזאָן

פּאַדעמביע

גראַנד-פּענסיאָנאַט

LEKARZ-DENTYSTA

D. Zylberman

BRZEZINSKA 10, II piętro, front.

נעמט אָן פון 9—1 בייטאָג און פון 3—8 אָוענד

Dr. med. J. Lubicz

כירורג-אָרטאָפּעד

האָט זיך איבערגעזיידלט פון גדאַנסקאַ 28 אויף פּאָלודניאָווא 9, טעל. 183-17

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פּראַצאָווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: תּקלטרקעס אויף פלאַטפוסען, קינסטליכע הענט און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.

נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמיטאָג.

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אַנשטאַלט

אגראַראָווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאַס

גינעקאָלאָגיש-וועכנעריז-אַבטיילונג

ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד רייטלער-סוריאַנסקאַ ד"ר מעד. וו. אייכנער

פּרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאַס צוזאַמען מיט פּערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פּאַלאַסאָוו

כירורגישע אַבטיילונג פון ד"ר מעד. מ. סאַנטאַר עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

אויגען-אַבטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראַוש עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 11 ביז 12 נאָכמיטאָג.

וו ערקשטע

שירמס

פון

און שפּאַציר-שטעקענס

ס. פייגענבוים

לאָדז, באַרוטאָוויטשא 19

עמפּפעהלט אין א רייכען אויסוואַהל דאַמען- און מענער-שירמס און שטעקנס צו קאָנקורענץ-פרייזען

נעהמט אָן אַלערליי רעפּעראַטורען פון שירמס ווי אויך פון קאָלאָשען און באָטען. 3665

די בעסטע

באַד-גאַלקעס

זענען עמפּפעהלט דורך אַלע דאָקטוירים. מאַכן אַנטיסעפּטיש, ווייך און אַראָמאַטיש דאָס וואַסער צו בעקומען אויף הורט און דעטייל

אין פּערפומעריע

J. DRUKER

זאַוואַדזקאַ 5, טעל. 175-92

וואַרפט נישט אַוועק קיין אויסגעברענטע זשאַרובקעס

פאר יעדע אַלטע זשאַרובקע בעקומט איהר א נייע בעגען צוצאָהלונג פון א האַלבען פרייז ביי

מ. זענדער

פּלאַץ וואָלנאָשטשי 9

(ווינ נאַראָמיעסקע) טעל. 124-98

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נור פאר וועגערישע הויט-קראַנקה. און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אורא-לאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען. קוואַרץ-לאָמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט ראָסמעטיק.

— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוענד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט-אָן א פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדערער וואַרטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.